

NEAUTORIZIRANI TRANSKRIPT
STRUČNOG SAVJETOVANJA O IZBORNOM ZAKONODAVSTVU
„STATUS IZBORNOG ZAKONODAVSTVA U BiH: IZBORNA ADMINISTRACIJA,
KANDIDATSKE LISTE I MANDATI“
U ORGANIZACIJI USTAVNOPRAVNIH KOMISIJA OBA DOMA
PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BiH
održano 18.09.2013. godine

PREDSJEDAVALA
ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Poštovane dame i gospodo, dobro došli na stručno savjetovanje o izbornom zakonodavstvu kojeg organiziraju ustavnopravne komisije Predstavničkog i Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH u saradnji sa Misijom OSCE-a u BiH. Pozdravljam sve prisutne, da nikog posebno ne izdvajam. Radi se o seriji stručnih savjetovanja o izbornom zakonodavstvu kojeg komisije, ustavnopravne komisije oba doma Parlamentarne skupštine BiH organiziraju, kako sam već rekao, u saradnji sa Misijom OSCE-a u BiH. Ovo je druga sesija, mi smo jednu već imali, koja će se bazirati ili odnositi na temu „Izborne administracije kandidatskih lista i mandata“.

Do konca godine planiramo održati još dvije sesije. Jedna je već zakazana za 23. oktobar ove godine i jedna će se desiti u novembru mjesecu ove godine. Mislim da je ovo prilika da se u BiH, pred opće izbore 2014. godine još jedanput ozbiljno izanaliziraju sva rješenja iz izbornog zakonodavstva i ovo će poslužiti, između ostalog, kao jedna od osnova za pripremu izbornog zakonodavstva BiH za izbore 2014. godine.

A sada mi dozvolite da posebno pozdravim i pozovem Ninu Suomalainen, zamjenicu šefa Misije OSCE-a u BiH, da se obrati skupu. Izvolite.

NINA SUOMALAINEN

Dragi predsjedavajući, zastupnici Parlamentarne skupštine, vaše ekscelencije, drage kolege, dame i gospodo.

U ime Misije OSCE-a u BiH zadovoljstvo mi je otvoriti drugu stručnu raspravu o izbornom zakonodavstvu koja će u središtu interesovanja imati izbornu administraciju, kandidatske liste i mandate. Također želim izraziti zahvalnost Misije zakonodavnopravnim komisijama koje su organizirale i koje su domaćini ove stručne rasprave. Od njegovog donošenja 2001. godine Izborni zakon BiH, dopunjavao je 18 puta, često se to dešavalo čak samo nekoliko mjeseci ili nekoliko dana prije izbora. Urgentne izmjene izbornih propisa mogu imati negativan uticaj na kvalitet usvojenih propisa. Izborna administracija općenito, jer se moraju užurbano pripremati za provođenje izbora, također i na povjerenje birača, jer birači nisu sigurni na koji način će se vršiti brojanje glasova. Treba imati na umu činjenicu da će opšti izbori biti održani u oktobru 2014. godine, samo godinu dana od današnjeg dana. Prema tome potrebno je izmjene i dopune izbornih propisa smatrati urgentnim i ne donositi ih u posljednjem trenutku.

U nedavnoj prošlosti, umjesto parlamentarne rasprave, javne rasprave, proces donošenja odluka nije uvijek obuhvatao one koji rade u izbornoj administraciji, stručnjake ili javnost. Također je Parlamentarna skupština BiH, kao demokratski izabrano tijelo, trebala u tome igrati presudnu ulogu. Bez takvog učešća i autoriteta, autoritet Parlamenta mogao bi biti doveden u pitanje, a isto tako transparentnost izbornog procesa. U svim zapadnim demokratijama izmjene izbornih propisa pripremaju se, o njima se vodi rasprava i razgovori u okviru jednog konsultativnog, unkluzivnog procesa koji obuhvata široki niz različitih aktera poput parlamenata, izbornih komisija, političkih stranaka, nevladinih organizacija, medija i javnosti.

Želim naglasiti koliko je važno da se o mogućim amandmanima izbornih propisa razgovara u jednom otvorenom forumu koji obuhvata sve navedene relevantne aktore i koji također uvažava niz različitih stajališta i mišljenja. Imajući u vidu posvećenost Misije OSCE-a da pruža pomoć Parlamentu BiH u blagovremenom vođenju rasprava o mogućim amandmanima izbornih propisa i usvajanje tih amandmana izbornih propisa, Misija OSCE-a u BiH nastavlja pružati podršku zakonodavnopравnim komisijama oba doma Parlamentarne skupštine u organizaciji ove vrste stručnih rasprava.

U okviru našeg nastojanja da pružimo podršku navedenom procesu zadovoljstvo mi je predstaviti vam veoma uglednog stručnjaka u oblasti izbora, našeg kolegu gospodina Peter Eicher, njegovo iskustvo stečeno u pitanjima značaja za izbore širom svijeta, pomoći će nam da bolje razumijemo međunarodne standarde i praksu u oblasti izborne administracije, kandidatskih listi i mandata. Peter, naravno je već ranije niz godina radio za OSCE i ODIHR. ODIHR je jedna od najuglednijih institucija u svijetu koja se bavi posmatranjem izbora. On je također predvodio brojne posmatračke misije i vršio posmatranje izbora u raznim dijelovima svijeta. Postoje brojna rješenja za različita pitanja u izbornom procesu, kao što je npr. izgled kandidatskih listi. Moram reći da su i otvorene i zatvorene liste u skladu sa međunarodnim standardima. Međutim, rasprava o mogućim prednostima i nedostacima oba sistema, trebalo bi uzeti u obzir i utvrđivanje činjenica o tome koji sistem bolje odgovara interesima građana i interesima budućeg političkog razvoja ove zemlje. U BiH je sistem nedavno izmijenjen i prešlo se na otvoreni sistem, kako bi se promovirali odgovornost i transparentnost i dalo biračima mogućnost da izaberu osobu za koju žele glasati. U nedavno izvršenoj studiji 85% građana BiH izjasnilo se u korist otvorenih listi. To bi trebalo uzeti u obzir pri donošenju odluka o mogućim izmjenama i dopunama zakona.

Također prečesto mijenjanje sistema moglo bi dovesti do nemogućnosti predviđanja i može se desiti da birači ne znaju tačno na koji način sistem djeluje. Iz tog razloga Misija OSCE-a u BiH želi promovirati razmišljanja o tome koje su izmjene zaista neophodne. Misija OSCE-a u BH također nastavlja pružati podršku radu Centralne izborne komisije. Nezavisnost CIK-a od presudnog je značaja za integritet i kredibilitet izbornog procesa, jer samo nezavisno i nepristrasno tijelo koje je nadležno za provedbu izbora, može garantirati fer izbore.

Također želim iskoristiti ovu priliku i podsjetiti vas na propust vlasti BiH da implementiraju presudu Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Sejdić i Finci protiv BiH, kao i na propust provođenje odluka Ustavnog suda BiH o Mostaru i o nazivima opština u RS-u. Rješavanje ovih pitanja, a posebno provedba presude Sejdić i Finci veoma je važno za nastavak evropskog puta BiH, a također će i stvoriti pretpostavke za raspisivanje generalnih izbora, opštih izbora 2014. godine. Uvjerena sam da je moguće donijeti konstruktivne amandmane izbornih propisa. Također sam

uvjeren da o mogućim rješenjima treba razgovarati u okviru parlamenata, jer u demokratskim društvima upravo su parlamenti odgovarajuće mjesto gdje je potrebno voditi takvu raspravu.

Želim vam uspješan sastanak. Hvala vam.

ŠEFIĆ DŽAFEROVIĆ

Hvala Vama.

Zahvaljujem se zamjenici šefa Misije OSCE-a u BiH na uvodnom izlaganju i na svemu onome što Misija OSCE-a u BiH čini da mi u BiH možemo da imamo ovakvu vrstu debata.

Poštovane dame i gospodo dozvolite mi da i ja kažem samo nekoliko rečenica u u vodu ovog današnjeg stručnog savjetovanja na temu današnje sesije, a ona se tiče izborne administracije i kandidatskih lista i mandata. Ovo su stalna pitanja koja mi u BiH s vremena na vrijeme, doduše otvaramo i bavimo se njima. Poslednji puta to smo radili na prošloj sjednici Predstavničkog doma, na sjednici Ustavnopravne komisije povodom jednog teksta prijedloga izmjene i dopuna Izbornog zakona BiH. Trenutno u BiH postoji nekoliko pitanja koja se urgentno moraju riješiti kada je izborna zakonodavstvo po srijedi, prije svega mislim na implementacije odluka Ustavnog suda koje se tiču i odnose na izborni proces. Jedna se tiče naziva gradova i općina u BiH, a druga se tiče statusa izbornog procesa u gradu Mostaru. Postoje još neke teme koje su jako aktuelne i oko kojih se vodila debata i koje su sadržane bile u ovom prijedlogu zakona koji nije usvojen u parlamentarnoj proceduri, a tiču se kandidatskih lista, tiču se izborne administracije, uloge pozicije i uloge Centralne izborne komisije BiH. Posljednjim izmjenama nisu obuhvaćene teme koje se tiču biračkih odbora, ali i to je vrlo važna stvar koju treba raspraviti u okviru rasprave o izornoj administraciji u BiH.

Ja se nadam i zapravo uvjeren sam da će današnja rasprava nam omogućiti da steknemo nova iskustva za svako od ovih pitanja kako bismo u BiH mogli donijeti najkvalitetnije odluke po svakom pitanju. Plan današnjeg rada je sljedeći: Mi ćemo u narednih sat vremena čuti izlagaje uvaženog eksperta gospodina Petera Eichera, čiju biografiju imate i o čijim referencama ste mogli čuti nešto i u uvodnom izlaganju zamjenice šefa Misije OSCE-a. Mislim da će njegova iskustva koja su sticana širom svijeta i njegova znanja danas pomoći i nama u rješenju nekih pitanja. A nakon njega, na temu dakle izborne administracije u ovoj prvoj sesiji, govorit će gospodin Stjepan Mikić, predsjednik Centralne izborne komisije BiH, kojeg također pozdravljam. Nakon toga od 11,00 do 11,45 će biti pauza ovdje ispred ove sale i biće izjave za medije. Od 11,45 do 13,00 ćemo imati raspravu na temu izborne administracije, dakle ovog prvog panela. Poslije toga je ručak u organizaciji Misije OSCE-a BiH, dole u restoranu Parlamentarne skupštine do 14,00 sati, a onda od 14,00 do 15,30 je druga sesija koja se tiče kandidatskih lista i mandata. O tome će govoriti ponovo uvaženi ekspert gospodin Peter Eicher, nezavisni stručnjak za izbore i govorit će gospodin Ahmet Šantić, član Centralne izborne komisije BiH. Poslije toga, dakle će uslijediti rasprava i planiramo da raspravom i preporukama i završnim napomenama okončamo današnje stručno savjetovanje negdje oko 16,00 sati. Dakle, ovo je plan rada kojeg vi svakako imate pred sobom.

A sada mi predstavlja zadovoljstvo i član da pozovem prvog govornika gospodina Petera Eichera da se obrati ovom skupu i iznese svoja iskustva vezana za izbornu administraciju, naravno svakako vezano i za stanje u BiH.

Gospodine Eicher, izvolite.

PETER EICHER

Hvala vam mnogo i hvala vam na ljubaznom uvodu, na lijepim riječima. Drago mi je što sam danas ovdje.

Izborni zakoni, kao što znate, to su najvažniji i politički najosjetljiviji zakoni, jer postavljaju pravila za prenos vlasti i za dobijanje vlasti. Loši zakoni i ne provedeni zakoni mogu ugroziti demokraciju i stabilnost i zbog toga OSCE i Vijeće Evrope i ostale organizacije su uspostavile toliko mnogo obaveza i standarda i zbog toga se moraju ti zakoni pažljivo izrađivati.

Želim početi time što će reći da nisam stručnjak za BiH. Bio sam ovdje na četiri izbora, uključujući, bio sam i šef Misije ODIHR-a, posmatračke izborne misije 2002-2004., ali nisam se vraćao ovamo od 2004. godine, znači nisam baš u toku i oprostite mi ako nisam baš upoznat sa svim razvojem situacije.

Takođe sam želio kazati, niti jedan izborni sistem nije savršen i da svaka država mora sama odlučiti šta je najbolje za nju dokle god je to u skladu sa međunarodnim principima i obavezama. Tako da ne želim ovdje napisati neki konkretan recept ili procedure za vas, vi to morate odlučiti, vi morate o tome odlučiti.

Moje prvo pitanje je zašto mijenjati Izborni zakon? Kada posmatrate, znači kada razmatrate izmjene bilo koji dio Izbornog zakona, mi se pitamo, dakle pitanje koje bi trebalo biti jeste zašto? Šta je svrha promjene, šta se želi postići tom promjenom? A drugo pitanje je kako i kako bi zakon trebalo izmijeniti? To uključuje i proces i suštinu izmjena. Znači, želio bih da imate na umu ta pitanja, znači zašto i kako danas? Dakle, moj prvi slajd zašto mijenjati Izborni zakon? Morate sebe upitati u vezi sa svakim predloženim amandmanima. Da li će predloženi amandmani ukloniti slabosti zakona, da li će riješiti problem koji su posmatrači ustanovili, da li će voditi boljem vođenju izbora, da li će to biti izbori koji će biti pošteniji, slobodniji, više u skladu sa međunarodnim standardima, da li će to povećati povjerenje javnosti u proces i da li ga podržavaju najveći broj aktera? Znači, ako ne možete odgovoriti da na barem jedno od tih pitanja ili na nekoliko pitanja, onda se ozbiljno morate zapitati da li će te izmjene dati pozitivne rezultate?

Kada su me zamolili da pričam na ovoj konferenciji, prvo ono što sam učinio bilo je da sam pogledao postojeći zakon i te predložene amandmane. Pročitao sam znači izvještaje posmatrača i pokušao shvatiti zašto su baš ovi amandmani predloženi? Dakle, postavio sam pitanje ovdje na slajdu, znači molim vas vratimo se na prethodni slajd. Kao alpsajder mogu kazati da baš mi nije jasno da li će ovi predloženi amandmani slabosti ili probleme ili da li će riješiti ostala pitanja. Istovremeno neki glavni problemi koji su identificirani od strane posmatrača nisu uopće obuhvaćeni predloženim amandmanima. I zato sam se zapitao da li su prioriteta bili poboljšati zakon ili možda je neki politički utjecaj na djelu.

Budući da govorimo o izornoj administraciji jutros, mislim da moramo pogledati međunarodne principe dobrog vođenja izbora. Na idućem slajdu sam to, znači izlistao, poštenje, integritet, objektivnost, transparentnost, neovisnost, učinkovitost, profesionalnost i isplativost. Kao opće pravilo svi amandmani na Izborni zakon, vezani za izbornu administraciju, trebaju imati za cilj jačanje i primjenu ovih nabrojanih principa. Okačimo neku tajnu koju sam otkrio, kada sam vodio

izborne misije za UN i za OSCE, možda najvažnija stvar o svakoj izbornoj komisiji jeste da li ona uživa povjerenje javnosti ili ne. Kada izborna komisija ne uživa javno povjerenje to vodi ka svim mogućim problemima. Vidio sam velike demonstracije u Armeniji zbog nedostatka povjerenja u izbornu administraciju, u Azerbejdžanu zbog nedostatka povjerenja u izbornu administraciju. Bio sam u Ukrajini tokom revolucije 2004. godine, narandžaste revolucije. Problem je riješen djelimično zbog nepovjerenja javnosti u administraciju. Proveo sam neko vrijeme u Bangladešu 2006. godine gdje je izborni proces na kraju propao, jer niko nije vjerovao izbornoj administraciji. Na kraju su izbori otkazani i armija je ušla u preuzela stvari.

S druge strane u državama sa visokim nivoom povjerenja u izbornu administraciju, imao sam misije npr. u Španiji, u Velikoj Britaniji, u Švicarskoj za ODIHR kada sam radio u ODIHR-u. Postoji mnogo malih problema u izbornoj administraciji, ali oni se rješavaju ako ljudi vjeruju u poštenje i integritet izborne komisije. Dakle, vidio sam probleme s povjerenjem u izbornu komisiju širom svijeta, ali želim naglasiti kako smatram da je blagoslovljena BiH zato što ima Centralnu izbornu komisiju koja prema međunarodnim posmatračima i prema onome što sam čuo tokom mog vremena provedenog ovjde u Sarajevu u zadnjih nekoliko dana, koja uživa vrlo visok nivo povjerenja javnosti, dakle da vam čestitam. Želim vam čestitati gospodine predsjedniče i drugim članovima izborne komisije koji su ovdje, što ste bili u mogućnosti postići takav ugled. Povjerenja u izbornu komisiju je vrlo teško postići i može se vrlo lako izgubiti. Znači zbog toga bih vam želio kazati da morate biti vrlo pažljivi kada su u pitanju bilo kakve izmjene i dopune Izbornog zakona, bilo kakvi amandmani koji mogu utjecati da javno povjerenje, na povjerenje javnosti u izbornu komisiju. Vratit ću se na to kasnije.

Sljedeće pitanje koje sam pokrenuo na početku jeste kako promijeniti Izborni zakon? Molim vas sljedeći slajd. U smislu procedure međunarodni eksperti smatraju da je to vrlo jednostavno, gospođa Suomalainen je nešto spomenula već u svojoj izjavi, pa trebao vam je transparentan proces, potreban vam je imput javnosti i javne konsultacije, znači promjene se trebaju temeljiti na konsenzusu među glavnim političkim strankama, koliko god je to moguće i uopćeno promjene trebaju biti izrađene najmanje godinu dana prije izbora.

Dakle, molim vas uzmite si jedan trenutak i uporedite, znači predložene izmjene sa ovim procesom i sa ovim tačkama. Znači, ako proces izmjena nije u skladu sa ovim tačkama, urgiram na vas da ponovo razmotrite vaš pristup. Da se okrenemo sada na konkretne amandmane. Prvi je onaj koji se tiče Centralne izborne komisije. Znači, time bi se smanjio mandat znači sa 7 godina na 5 godina. Ne postoji neki međunarodni standard ili najbolja praksa. Sedmogodišnji mandat izgleda da je radio vrlo dobro, funkcionisao vrlo dobro u BiH, a 5 godina ili drugačiji mandati su dobro djelovali u drugim državama. Tu sam stavio slajd sa nekoliko prednosti kraih i dužih mandata za Centralnu izbornu komisiju. Novi članovi donose nove ideje, otvara se mogućnost da veći broj osoba postane članom Izborne komisije. Takođe tu su i prednosti dužih mandata, povećava se znanje, iskustvo, stručno znanje Centralne izborne komisije. Povećava se i efektivnost rada komisije i moguće je povećati neovisnost članova Centralne izborne komisije u smislu vanjskog uticaja.

Mislim da morate razmotriti ove prednosti i mane i upitati zašto činiti ove promjene. Da li postoji problem sa trenutnim mandatom koji želite mijenjati? Da li će promjena voditi ka boljim izborima? Govoreći općenito i bez, znači uzimanja u obzir ovih specifičnih uslova u BiH s kojima nisam baš tako dobro upoznat, čini mi se da duži mandati za članove imaju veću prednost nego kraći

mandat za BiH. Znači, dužina mandata za CIK, tu je samo jedan faktor koji treba razmotriti, možda to nije ni najvažniji faktor, znači kvalitet članova, znači neimenovanja je važniji od toga, važnost osiguranja neovisnosti, nezavisnosti, nepristrasnosti Izborne komisije, takođe je važnije od ovog pitanja.

Neke mane, znači nedostaci kraćih mandata, npr. mogu onemogućiti znači bilo kojem članu Izborne komisije da u potpunosti prenese svoje sposobnosti i znanje. Općinske izborne komisije izmjenama bi se uklonio ... Dakle, prvo pitanje koje bih želio postaviti na tu temu treba biti zašto? Da li će se amandmanom riješiti problem i poboljšati kvalitet izborne administracije? Nema ni jednog međunarodnog standarda koji propisuje imenovanje članova opštinskih izbornih komisija, prema tome moramo razmisliti o ovim izmjenama u kontekstu principa, a principi su da li će amandman, imenovanje članova općinskih izbornih komisija povećati integritet, nepristrasnost, transparentnost, nezavisnost i td. općinskih izbornih komisija.

U BiH postoji federalni oblik vladanja, nije neobično da u takvom obliku vladanja, da u izbornim administracijama više ovlasti imaju niži nivoui. To je npr. slučaj u Kandi i Švicarskoj, u drugim federacijama, dakle prenošenje nekih ovlasti sa Centralne izborne komisije na niže nivoe moglo bi se posmatrati kao pozitivno u ovom smislu. Međutim, amandmane na onaj način kako sam ih ja protumačio, ne čine to. Umjesto toga ovlasti bi se prenijele sa Centralne izborne komisije na politička tijela, na općinska vijeća i skupštine opština. To sa sobom povlači mogućnost većeg političkog utjecaja u izbornom procesu. To je nešto što nikada ne želite vidjeti u izornoj administraciji.

Nadalje, postoje moguće prednosti novih amandmana. Spomenuo sam nekoliko na slajdu koji vidite, moglo bi se pojednostaviti imenovanje članova opštinskih izbornih komisija, umanjiti obim poslova Centralne izborne komisije koja dalje ne bi morala da se bavi tim pitanjem. Također bi se povećala decentralizacija što bi moglo biti i dobro i loše u zavisnosti od toga na koji način se posmatra proces decentralizacije. U isto vrijeme postoje negativni aspekti ove promjene, one bi mogle obuhvatiti prije svega, time bi nestala najvažnija mjera zaštite integriteta imenovanja i otvorila bi se vrata mogućoj primjeni različitih standarda u različitim opštinama pri imenovanju. Time bi se svakako povećala mogućnost ostvarenja političkog uticaja na proces imenovanja, povećale bi se mogućnosti za odmazdu protiv članova opštinskih izbornih komisija koji se nisu pristali raditi na određeni način. Također bi se moglo umanjiti povjerenje javnosti u te komisije, što sam već spomenuo ranije, a veoma je važno. Takođe dat ću vam priliku da sami odvažete pozitivne i negativne strane.

Još jedna velika promjena u vezi sa općinskim izbornim komisijama, bilo bi ukidanje odredbe kojom se imenovanje članova vrši na osnovu javnog oglasa. Ponovo glavno pitanje, ovdje je zašto. Nisam siguran koje probleme može imati BiH, a koji bi opravdali ukidanje odredbi o javnom konkursu. Dakle, ne postoje međunarodni standardi koji propisuju da trebaju ili ne trebaju postojati odredbe o javnom pozivu, javnom konkursu. Npr. u nekim državama postoji javni poziv npr. u Južnoj Africi koja ima veoma ugledan izborni sistem, ali u većini država takve odredbe ne postoje. U onim državama gdje nema javnog konkursa često postoje neki zahtjevi za imenovanje zbog kojih je oglašavanje ne izvodljivo. Npr. članovi Izborne komisije moraju biti penzionisani sudije ili ljudi iz drugih poziva. U vezi BiH, poslednje mišljenje o Izbornom zakonu koje su izveli zajednički Venecijanska komisija i Vijeće Evrope i ODIHR, bavilo se i javnim konkursom za imenovanje

članova općinskih izbornih komisija koji je ocijenjen kao pozitivan element zakona. Dakle, ovaj amandman eliminisao bi ono što je ocijenjeno kao pozitivno od strane međunarodnih eksperta.

Dakle, hajmo sada da se pozabavimo mogućim prednostima i nedostacima javnog konkursa za imenovanje članova općinskih izbornih komisija. Moguće prednosti obuhvataju sljedeće: moglo bi se pojednostaviti proces imenovanja članova općinskih izbornih komisija. Također bi se mogli smanjiti troškovi koji su potrebni za javno oglašavanje i analizu kandidata. Međutim u isto vrijeme sagledajmo i moguće nedostatke procesom, moglo bi doći do smanjenja transparentnosti procesa imenovanja do sužavanja kruga mogućih članova, eliminiranje mogućnosti imenovanje na osnovu zasluga i stručnog znanja i sposobnosti, pa mogla bi se povećati mogućnost odabira članova koji ne raspolažu relevantnim iskustvom i stručnim znanjem. Također bi se mogla pojaviti opasnost vršenja imenovanja zbog političkih razloga i moglo bi se umanjiti povjerenje javnosti u kredibilitet članova općinskih izbornih komisija. Sve to dovodi u pitanje izbornu administraciju.

Prije završetka želio bih reći nekoliko riječi o biračkim odborima i nekoliko drugih pitanja na koja su ukazali posmatrači OSCE-a i ODIHR-a. Rečeno je da bi izborna administracija mogla ostvariti određene prednosti u svom radu amandmanima ovih zakona. Međutim, ne vidim da ima amandmana u onim oblastima koji su posmatrači označili kao, ako mogu zamoliti za sljedeći slajd. Dakle, OSCE i ODIHR imali su dvije preporuke, prva je bila da se stane u kraj problemu sa imenovanjem biračkih odbora, a drugi je bio da se poveća profesionalizam članova biračkih odbora. Oni od vas koji možda nisu vidjeli druge preporuke iz konačnog izvještaja OSCE-a i ODIHR-a u sljedećem slajdu navedene su neke od tih preporuka, prepustit ću vam da sami pročitate šta na slajdu piše. I konačno, budući da mislim da sam iskoristio predviđeno vrijeme.

Želio bih samo reći nekoliko riječi o predloženim amandmanima koji se odnose na centar za brojanje. Članom 9. posljednjih amandmana govori se da će glasačke listiće brojati centar za brojanje ukoliko to zatraži općinska izborna komisija, politička stranka, koalicija, nezavisni kandidat ili lista nezavisnih kandidata. Slajd pokazuje neke od prednosti i nedostataka tog amandmana. Prednosti svakako time bi se mogle dati dodatne garancije kredibiliteta brojanja. Više ljudi moglo bi zatražiti ponovno brojanje. Time bi se moglo povećati povjerenje javnosti ukoliko postoje određene sumnje u rad biračkih odbora. To je svakako veoma važno. Međutim, nedostaci s druge strane su da bi moglo na taj način doći do kompliciranja procesima, kandidatima i strankama bi moglo biti teže vršiti posmatranje brojanja, time bi se mogla preopteretiti CIK ukoliko postoje na stotine zahtjeva za ponovnim brojanjem. Time bi se odgodilo objavljivanje rezultata, odgađanje objavljivanje rezultata moglo bi dovesti do gubitka povjerenja javnosti u vjerodostojnost rezultata izbora. Ukoliko je namjera ovog amandmana bila da se ograniči CIK i njena sposobnost da sama inicira i zatraži ponovno brojanje u slučaju da su uočeni određeni problemi, onda je to svakako veoma ozbiljna negativna karakteristika ovog amandmana, jer se time otklanja zaštita koja postoji i funkcioniра na odgovarajući način. Važno je razmisliti o tome koje bi posljedice donošenja takvog amandmana mogle biti i da li one prednosti su važnije od mogućih nedostataka.

Hvala vam na pažnji.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Hvala Vama gospodine Eicher na ovom izlaganju u kojem ste praktično identificirali sva pitanja koja se odnose na izbornu administraciju u okviru izbornih procesa ili izbornog procesa u

BiH, a kojima se mi u BiH bavimo, počev od pozicije i statusa Izborne komisije, CIK-a, lokalnih izbornih komisija i biračkih odbora. Mislim da će nam Vaše izlaganje pomoći da steknemo jedan širi uvid u ovu problematiku i da na jedan bolji način uredimo ova pitanja u BiH ili nedozvolimo da se bar ono što imamo sada kao dobra rješenja pokvari.

Posebno bih istakao ako, ja imam pravo na to, jednu temu i molio bih da u okviru toga, da u okviru rasprave povedemo računa, dakle o tome, a odnosi se na povjerenje u izbornu administraciju. I mislim da je ovo ključna riječ i ja sad pozivam sve prisutne u Sali da se pokušaju sjetiti od kako funkcioniram po Izbornom zakonu BiH, a imali smo 6 izbornih ciklusa, 3 za generalne, a 3 za lokalne izbore, da li se u bosanskohercegovačkoj javnosti ikad postavilo pitanje sumnje u izborni rezultat? A uvrđivanje izbornog rezultata je ključni zadatak CIK-a. Ja mislim da nikada nije bilo ozbiljnije sumnje u izborni rezultat kojeg je utvrdila CIK. I ovo je ključna stvar. I onda trebamo da u skladu s tim vidimo koji su to alati koje ima CIK, da utvrđuje izborni rezultat u kojeg će javnost imati povjerenja. I da li možda nekim izmjenama koje pokušavamo da napravimo, oduzimamo nekih od tih alata, a što je u direktnoj vezi sa povjerenjem u ono što zovemo ključnim zadatkom ili primarnom misijom CIK-a? Ima Izborna komisija i Zakon o sukobu interesa, tu možemo govoriti na ovaj ili onaj način, Zakon o finansiranju političkih stranaka. Ali njen ključni zadatak je pravilno, potpuno i tačno utvrđivanje volje građana na izborima. U to do sada u BiH, koliko ja znam, nije bilo ozbiljne sumnje ili ako je bila ona je na efikasan način riješena od CIK-a. Pozivam vas da na tu temu posebno raspravljamo, kada dođe vrijeme za raspravu. Izvinjavam se što sam se na ovaj način uključio, morao sam jer cijenim da je to vrlo bitno i vrlo važno.

Sada pozivam predsjednika CIK-a BiH gospodina Stjepana Mikića, da nam se obrati. Izvolite.

STJEPAN MIKIĆ

Zahvaljujem gospodine predsjedavajući. Poštovano radno predsjedništvo, uvažene dame i gospodo.

Vrlo sam sretan što prisustvujem danas ovoj raspravi na temu, dakle koja je naznačena, a posebno sretan zbog svega onoga što je uvaženi ekspert gospodin Eicher govorio, zapravo naznačavajući određene probleme koji su stajali pred vama, pripadnicima zakonodavnih tijela, koji ste razmatrali bili ili pokušaj je bio razmatranja izmjena i dopuna Izbornog zakona. Koliko znam on nije prošao na one dvije sjednice Ustavnopravne komisije. U kojoj formi će ići naredne izmjene, ja to ne znam, ali dobro bi bilo i ono što je predsjedavajući u svom nekakvom obraćanju sada nakon izlaganja zaokružilo, razmišljati o svemu što je uvaženi ekspert govorio. Dakle, to su ključni problemi sa kojima, ja vjerujem, i moje kolege iz CIK-a se slažu kao da smo dogovarali nekako tu temu ili naznačavali gospodinu Eicheru tu problematiku, a on je očito to preko izvješća međunarodnih institucija sve saznao, akceptirao i evo nama izložio ovdje svoja mišljenja.

Ja se moram još jednom zahvaliti osobno i u ime mojih kolega na Vašoj ocjeni koju ste dali prema CIK-u, a kao što je rekao predsjedavajući i zamolio vas sve prisutne ovdje, dajte i vi uključite se i dajte svoja razmišljanja. Mi nećemo naravno bježati od i kritičkih tonova, prihvatit ćemo sve ono što smatrate da ima ili negativno ili da smo pokazali u svom radu i naravno da ćemo to ispraviti.

Moje izlaganje danas bit će, ja vjerujem ne duže od gospodina eksperta, ali jednu drugu sliku dat će. Dakle, da ne bih pokvario sve ovo što je uvaženi ekspert govorio o određenim problemima u pojedinim segmentima izborne administracije, ja u više se osvrtni na trenutnu sliku izborne administracije u BiH sa nekim, evo osvrtni na probleme po pojedinim segmentima. Sukladno Poglavlju 2 Izbornog zakona BiH nadležna tijela za organizaciju i provedbu izbora u BiH ili kako ih mi skupnim nazivom percipiramo i nazivamo kao izborna administracija su Središnje izborni povjerenstvo BiH kao Središnje neovisno tijelo i vrh piramidalnog ustroja izborne administracije. Nadalje, to su entitetska, općinska, gradska, izborna povjerenstva i Izborni povjerenstvo u Brčko Distriktu BiH. Dalje, to su centri za biračke popise, to su birački odbori i Glavni centar za brojanje. Temeljem načela po kojima se u svom radu rukovode Izborni povjerenstvo i birački odbori su stručnost i neovisnost, odnosno nepristrasnost u radu. Član Izbornog povjerenstva i biračkog odbora je osoba s pravom glasa i odgovarajućom stručnošću i iskustvom provedbi izbora.

Prvo bih vam predstavio, odnosno govorio o Središnjem izbornom povjerenstvu BiH. Središnje izborni povjerenstvo BiH je neovisno tijelo koje se sastoji od 7 članova, 2 iz reda Hrvata, 2 iz reda Bošnjaka, 2 iz reda Srba i 1 iz reda ostalih. Predsjednik se bira iz reda članova Središnjeg izbornog povjerenstva BiH te se rotacija na ovoj funkciji vrši svakih 21 mjesec, što regulira članak 2.6. Izbornog zakona BiH. Evo trenutno ja obnašam tu dužnost. Članove Središnjeg izbornog povjerenstva imenuje i razrješava Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH sukladno svojoj proceduri, nakon provedenog javnog natječaja. Mandat članova središnjeg izbornog povjerenstva BiH traje 7 godina. Ako bude kasnije pitanja o kvalifikacionoj strukturi i ne znam bio čemu drugom, možete pitati.

Sukladno Poglavlju 2. Izbornog zakona BiH i članka 2.6. Izbornog zakona Središnje izborni povjerenstvo ima obavezu i radi sljedeće poslove. Koordinira i nadgleda i regulira zakonitost rada svih izbornih povjerenstava, centara za biračke popise i biračkih obora, naravno i glavnog centra za brojanje sukladno Izbornom zakonu BiH, donosi administrativne propise za provedbu ovog Zakona, donosi Odluku o održavanju neposrednih izbora u BiH propisanih ovim Zakonom, odgovorno je za točnost, ažurnost i ukupni integritet središnjeg biračkog popisa za teritoriju BiH, ovjerava političke stranke koalicije liste neovisnih kandidata i neovisne kandidate za sudjelovanje na svim razinama neposrednih izbora u BiH, potvrđuje i ovjerava kandidacijske liste i kandidate za sve razine neposrednih i posrednih izbora u BiH obuhvaćeni ovim Zakonom, utvrđuje i potvrđuje rezultate svih neposrednih i posrednih izbora obuhvaćenih ovim Zakonom, ovjerava da su ti izbori provedeni sukladno ovom Zakonu i objavljuje rezultate svih neposrednih i posrednih izbora obuhvaćenih ovim Zakonom, izdaje uvjerenje osobama koje su dobile mandat na svim razinama neposrednih i posrednih izbora u BiH i izvješćuje Izborni povjerenstvo ili birački odbor ili bilo koje drugo tijelo nadležno za provedbu izbora o tome da ne postupa sukladno odredbama ovog Zakona ili ih krši i nadležnom tijelu nalaže poduzimanje odgovarajućih mjera od općinskog vijeća ili skupština općina i gradskog vijeća skupštine do entitetskih parlamenata i državnog parlamenta, provjerava odluku nadležnog tijela o prestanku mandata izabranog dužnosnika kako bi se osiguralo da je mandat izabranog dužnosnika prestao u skladu sa ovim Zakonom, predlaže budžet za Središnje izborni povjerenstvo BiH i podnosi izvješće o izvršenju budžeta i podnosi godišnje izvješće o provedbi Zakona iz svoje nadležnosti Parlamentarnoj skupštini BiH, naravno obavlja i sve druge poslove utvrđene Zakonom.

Moram, a i potrebno je naglasiti da je rad Središnjeg izbornog povjerenstva BiH javan, što znači da su sjednice ovog tijela otvorene za javnost. Način odlučivanja reguliran je Izbornim zakonom BiH i Poslovníkom o radu Središnjeg izbornog povjerenstva, odluke se donose dvotrećinskom većinom, odnosno na drugoj sjednici prostom većinom, ukoliko to bude potrebno.

Isto tako, to je i predsjedavajući rekao, da mi pored Izbornog zakona u nadležnosti provodimo još šest zakonskih propisa. Naime, radi se o Zakonu o sukobu interesa u institucijama vlasti BiH, zatim Zakonu o sukobu interesa u tijelima vlasti Federacije BiH i Zakonu o sukobu interesa u institucijama Brčko Distrikta BiH, zatim Zakon o financiranju političkih stranaka i dio Zakona o Vijeću ministara BiH, te dio Zakona o Agenciji za prevenciju korupcije i koordinacije borbe protiv korupcije.

Sada bih želio u kratkim crtama reći, odnosno upoznati vas sa organizacijskom strukturom Središnjeg izbornog povjerenstva. Pored, znači 7 članova Središnjeg izbornog povjerenstva koji donose odluke, rješenja, zaključke i druge akte utvrđene zakonom, administrativno tehničke i stručne poslove za Središnje izbornog povjerenstvo obavlja Tajništvo Središnjeg izbornog povjerenstva. Tajništvo Središnjeg izbornog povjerenstva ima glavnog tajnika kojeg imenuje Središnje izbornog povjerenstvo po postupku i na način utvrđen zakonom. U sastavu Tajništva se nalazi kabinet, služba za reviziju i 3 sektora sa po 2 odsjeka i to: sektor za pravne poslove i primjenu Zakona o sukobu interesa koji se sastoji od 2 odsjeka, odsjek za sukob interesa i odsjek za pravne poslove. Dalje, sektor za izbore i informacione tehnologije koje se sastoji od odsjeka za izbore i odsjeka za informaciono komunikacijske tehnologije. I treći sektor je sektor za financijske i opće poslove koji se sastoji od odsjeka za materijalno financijske poslove i odsjeka za operativne i zajedničke poslove.

Po pitanju kvalifikacijske strukture Središnje izbornog povjerenstvo, dakle ima ukupno 75 uposlenih od čega su 43 osobe ili uposlenika sa visokom stručnom spremom, 3 sa višom stručnom spremom, 3 su sa VKV kvalifikacijom i 26 uposlenika sa srednjom stručnom spremom. Od ukupno 43 uposlenika sa visokom stručnom spremom, njih 15 posjeduje diplomu Pravnog fakulteta, od kojih je jedan doktor pravnih znanosti, zatim 8 – diplomu Ekonomskog fakulteta, pardon ovdje kod Pravnog fakulteta imamo i magistricu pravnih znanosti, koleginicu Irenu i doktora Ahmeta Šantića. Zatim imamo što posjeduju diplomu 8 Ekonomskog fakulteta, gdje imamo također 2 magistara ekonomskih znanosti, 11 – Fakulteta političkih znanosti od kojih imamo doktora političkih znanosti, kolegu Arnautovića, 3 – Filozofskog fakulteta, 1 koji ima Fakultet kriminalističkih znanosti, 1 Telegoški fakultet i 3 Elektrotehničkog fakulteta kao jedan.

O našem radu i provedbi Zakona iz naše nadležnosti upoznajemo Parlamentarnu skupštinu BiH putem godišnjeg izvješća koje se razmatra na oba doma Parlamentarne skupštine BiH nakon čega parlamentarci usvajaju određene zaključke, a u svezi sa našim izvješćem, uvažavajući i preporuke koje mi na kraju izvješća damo. Tajkođer o našem radu, bolje reći finansijskom poslovanju, svoje mišljenje i ocjene daje državna revizija za financije. Moram reći da smo do sad uvijek imali pozitivna mišljenja ovih tijela. O strukturi nadležnosti entitetskih, općinskih, gradskih izbornih povjerenstava, isto vas želim vrlo kratko upoznati.

Članove općinskih, odnosno gradskih izbornih povjerenstava imenuje i razrješava općinsko odnosno gradsko vijeće uz suglasnost Središnjeg izbornog povjerenstva. Općinsko vijeće odnosno Skupština općine, gradsko vijeće ili gradska skupština imenuje predsjednika općinske izborne

komisije ili povjerenstva između članova općinskog odnosno gradskog povjerenstva uz suglasnost središnjeg izbornog povjerenstva. Broj članova izbornog povjerenstva utvrđuje Središnje izborno povjerenstvo prema broju birača upisanih u izvod iz središnjeg biračkog popisa i na temelju veličina općine. Općinsko izborno povjerenstvo broji 3 člana za općine ili u općinama i gradovima u kojima je u izvodu iz središnjeg biračkog popisa upisano do 20.000 birača. 5 članova broji povjerenstvo onih općina i gradova u kojima je u izvodu iz središnjeg biračkog popisa upisano 50.000 birača, 7 članova broje ona povjerenstva općinska i gradska u kojima je u izvodu iz središnjeg biračkog popisa upisano preko 50.000 birača i Izborno povjerenstvo Brčko Distrikta također broji 7 članova.

Član općinskog izbornog povjerenstva može biti predsjednik ili sudac redovnog suda, tajnik općinskog ili gradskog vijeća, osoba profesionalno zaposlena u općinskim tijelima uprave i druge osobe ako ispunjavaju uvjete određene Izbornim zakonom BiH.

Pored navedenih zahtjeva Izborni zakon BiH propisuje da sastav općinskog i gradskog izbornog povjerenstva bude multietičan, tako da odražava zastupljenost konstitutivnih naroda uključujući i ostale u toj izornoj jedinici, naravno za koju se tijelo nadležno za provedbu izbora osniva ili popunjava, vodeći računa o posljednjem popisu stanovništva provedenom na državnoj razini. Nadalje, u sastavu općinskog izbornog povjerenstva broj članova manje zastupljenog spola treba biti najmanje 40% od ukupnog broja članova.

U BiH postoje 143 izborna povjerenstva na lokalnom nivou, od čega je 6 gradskih izbornih povjerenstava, u gradovima Banja Luka, Prijedor, Trebinje, Doboj, Bijeljina i Mostar, Izborno povjerenstvo Brčko Distrikta BiH i 136 općinskih izbornih povjerenstava. Ukupan broj članova izbornih povjerenstava iznosi 549, od čega je trenutno imenovano 524, dok je zbog isteka mandata, a u toku je proces imenovanja 25 članova. Posmatrano sa aspekta ravnopravnosti spolova 57% ili 299 članova su muškarci, dok žene čine 43% ili 225 članova lokalnih izbornih povjerenstava. U pogledu starosne strukture imenovanih članova 3,3% ili 17 članova su starosti do 30 godina, 38,5% ili 202 člana pripadaju starosnoj grupi od 31 do 50 godina i 58,2% ili 305 članova imaju preko 50 godina starosti.

Obrazovna struktura članova izbornih povjerenstava je sljedeća: 24 člana ili 4,6% imaju srednju stručnu spremu, 79 članova ili 15% imaju višu stručnu spremu, dok 421 član ili 80,4% imaju visoku stručnu spremu. U najkraćem, općinsko i gradsko izborno povjerenstvo i koje su njihove nadležnosti, dakle su sljedeće: nadgledaju i kontroliraju rad centara za birački popis ili centra za birački popis u svojoj sredini, dakle što je regulirao članak 3.8. Izbornog zakona BiH, određuje biračka mjesta na području općine za glasovanje na svim razinama vlasti u BiH, provode postupak imenovanja, imenuju i obučavaju članove biračkih odbora, brinu o sigurnosti i dostavljaju biračkim odborima izbornog materijala za glasovanje na svim razinama izbora u BiH, obavještavaju birače o svim informacijama potrebnim za provedbu izbora sukladno propisima Središnjeg izbornog povjerenstva., odgovaraju za uređenje biračkog mjesta i druge tehničke pripreme za izbor, odgovaraju za pravilno brojanje glasačkih listića na biračkim mjestima i u općinskim centrima za brojanje, objedinjuju rezultate izbora sa svih biračkih mjesta u općini zasebno za svako tijelo za koje se provode izbori i dostavljaju ih Središnjem izbornom povjerenstvu, obavljaju i sve druge poslove utvrđenim zakonom ili po zahtjevu Središnjeg izbornog povjerenstva.

Za sada postoji jedno entitetsko izborno povjerenstvo i tu u RS-u osnovano sukladno Izbornom zakonu RS-a od strane entitetskog parlamenta Narodne skupštine RS-a. Ovo izborno povjerenstvo obavlja poslove iz svoje nadležnosti prema Izbornom zakonu RS-a, kao i one poslove koje mu povjeri Središnje izborno povjerenstvo sukladno Izbornom zakonu o BiH. Izborno povjerenstvo Federacije BiH, kao ni kantonalna izborna povjerenstva, iako je njihovo formiranje omogućeno, nisu do sada formirana.

Naša je ocjena da imamo na ovoj razini vrlo sposobnu i stručnu izbornu administraciju koju permanentno educiramo putem planiranih godišnjih programa edukacije, da li su to savjetovanja, seminari, konferencije, stručne publikacije ili nešto drugo. Najbrojniji dio strukture izborne administracije u BiH čine birački odbor. O njihovoj strukturi i nadležnostima i imenovanju, isto tako vas želim u najkraćem upoznati.

Birački odbori se sastoje od 3 ili 5 članova, od kojih je jedan predsjednik, ostalo su dakle 2 odnosno 4 člana. Predsjednik i članovi biračkog odbora imaju zamjenike koje imenuje općinska izborna povjerenstva najkasnije u roku od 30 dana prije dana održavanja izbora. Članovi biračkog odbora imenuju se za svake izbore, a izbor se vrši putem žrijeba. Također broj članova manje zastupljenog spola u sastavu biračkih odbora treba biti najmanje 40% od ukupnog broja članova. U biračkim odborima zastupljeni su predstavnici političkih subjekata koji su ovjereni za učešće na izborima u izornoj jedinici u koju se imenuju birački odbori primjenjujući sistem žrijeba koje je provelo Središnje izborno povjerenstvo BiH za pozicije na glasačkim listićima. Dakle, to se primjenjuje prilikom izbora.

Središnje izborno povjerenstvo BiH dostavlja svim općinskim izbornim povjerenstvima listu političkih subjekata koje su ovjereni za učešće na izborima u tim izbornim jedinicama. Dodjelu mjesta u biračkim odborima obavljaju općinska izborna povjerenstva, a najkasnije 60 dana prije dana održavanja izbora. Nakon okončanja dodjele mjesta u biračkim odborima, a najkasnije u roku od 7 dana politički subjekti dužni su izbornom povjerenstvu dostaviti svoje prijedloge za članove biračkih odbora i njihove zamjenike za biračka mjesta gdje su dobili mjesto. Postupak žrijeba provodi se sukladno obveznoj uputi koju donosi Središnje izborno povjerenstvo. Samo jedan predstavnik jednog političkog subjekta može biti u sastavu jednog biračkog odbora.

Birački odbor je nadležan i radi sljedeće: neposredno rukovodi radom biračkog mjesta, osigurava pravilnosti i tajnost glasanja i evidentira rezultate glasanja na biračkom mjestu. Predsjednik osigurava da se proces glasanja na biračkom mjestu odvija nesmetano sukladno odredbama Poglavlja 5. i 7. ovog Zakona.

Sada bih nekoliko riječi rekao ili ukazao na neke probleme u radu sa biračkim odborima. Članovi biračkih odbora često prave propuste koji se ogledaju u kršenju odredaba članka 5. točka 6. stav 2., zatim članka 5.10. i članka 5.13., 5.25. i 5.26. Izbornog zakona, a koji se odnose na sljedeće: ne provođenje dužnosti predsjednika biračkog odbora propisano člankom 5.6. stav 2. Izbornog zakona kada nije odredio zaduženja svakom članu biračkog odbora i evidentiraju u dijelu zapisnika o radu biračkog odbora predviđenog za unošenje navedenih podataka. Zatim, predsjednik i članovi biračkog odbora su postupali suprotno članku 5.10. Izbornog zakona BiH, jer nisu osigurali da glasanje pojedinih birača bude tajno, a i da se obavlja lično. Zatim, propust ne primjenjivanje članka 5.13. stav 1. Izbornog zakona kojim je propisano da je član biračkog odbora dužan utvrditi identitet

birača, označiti njegovo ime i prezime na izvodu iz središnjeg biračkog popisa na koji će se birač potpisati, potom, član biračkog odbora izdaje odgovarajući glasački listić ili listiće, a stavom 2. ovog članka propisano je da potpis birača na izvodu iz središnjeg biračkog popisa mora odgovarati potpisu iz identifikacijskog dokumenta koji se predočava članu biračkog odbora za šta je odgovoran član biračkog odbora.

Dalje, propust se ogleda u ne primjenjivanju članka 5.25. Izbornog zakona kojim je propisano da nakon zatvaranja biračkog mjesta i završetka postupka brojanja birački odbor u odgovarajuće obrasce unosi sljedeće podatke: ukupan broj glasova, ukupan broj važećih glasova za svaku političku stranku, koaliciju, listu nezavisnih kandidata i nezavisnih kandidata, ukupan broj glasova za svakog pojedinačnog kandidata na kandidatskoj listi, ukupan broj nevažećih glasačkih listića, posebno navodeći broj glasačkih listića koji su nevažeći jer nisu ispunjeni, a posebno broj glasačkih listića koji su nevažeći jer su pogrešno ispunjeni. Ukupan broj upropaštenih glasačkih listića, ukupan broj nepotvrđenih glasačkih listića koji se nalaze u glasačkoj kutiji ako ih ima i ukupan broj neiskorištenih glasačkih listića. Za sve učinjene propuste na biračkom mjestu u pripremi i prije početka, kao i poslovima nakon završetka glasanja, a prema ukazanim, pokazanim i dokazanim prouštima, a posebno i u najvećoj mjeri i nakon potvrđivanja i objavljivanja rezultata provedenih izbora, središnje izbornog povjerenstvo pokreće postupke po službenoj dužnosti za utvrđivanje kršenja odredaba Izbornog zakona od strane biračkih odbora angažiranih na dan izbora. Sankcije se sastoje od novčanog dijela najčešće između 300 i 500 KM za predsjednika biračkog odbora i 200 do 300 KM za člana biračkog odbora, zavisno od utvrđenog kršenja ili propusta, kao i od administrativne kazne, zabrane angažiranja za rad u tijelima za provođenje izbora.

Par podataka: za lokalne izbore 2008. godine novčanim kaznama i zabranom angažiranja za rad u organima za provođenje izbora ukupno je sankcionirano 188 članova biračkih odbora. Za opće izbore 2010. godine sankcionirano je 280 članova biračkih odbora. Mogu vam reći da još uvijek, skoro godinu dana od završetka lokalnih izbora 2012. godine, a zbog učinjenih propusta, provodimo postupke utvrđivanja odgovornosti i sankcioniranja onih članova biračkih odbora koji su činili propuste odnosno kršili izborna pravila i propuste. Za utvrđivanje odgovornosti članova biračkih odbora angažiranih na dan održavanja lokalnih izbora 2012. godine, ukupno je pokrenuto 220 postupaka, do sada su donešene 94 odluke po ovim predmetima, od čega su 73 odluke izrečene i novčana sankcija i mjera zabrane rada, znači donešene a u 21 odluci je izrečena samo mjera zabrane rada na biračkom mjestu, ondje je kombinacija novčane i zabrane rada. Na ove odluke Središnjeg izbornog povjerenstva ukupno je izjavljeno 28 žalbi od čega je Apelacioni odjel Suda BiH odbio 22 žalbe, 3 je uvažio i preinačio odluku u dijelu koji se odnosi na visinu novčane kazne, pa je recimo predsjednik biračkog odbora umjesto 500 KM kažnjen sa 300 KM.

Na kraju vrlo kratko još par riječi o glavnom centru za brojanje koji se formira kad su u pitanju znači lokalni i opći izbori. On se već formira koncem 08. mjeseca i njegova funkcija zapravo traje do od prilike konca 10. mjeseca kada i po zakonu smo dužni potvrditi i objaviti rezultate, znači bilo da su lokalni ili opći izbori u pitanju. Glavni centar za brojanje, i o njemu je uvaženi ekspert govorio, dao je jednu opservaciju, po meni, pretpostavljam i mojim kolegama vrlo korektno u odnosu na nešto što je bilo predviđeno, u glavnom centru za brojanje uglavnom se vrši brojanje, to je pretpostavljam i poznato ali evo da ponovim, glasačkih listića koji su pristigli putem pošte iz inozemstva, nepotvrđenih glasačkih listića, glasačkih listića onih glasača koji su glasali u odsustvu i glasačkih listića ljudi koji su glasali putem mobilnih timova. U glavnom centru također, nakon,

dakle ne vrše se samo ta prebrojavanja nego se vrši i unos podataka koji stižu od svih općinskih i gradskih izbornih povjerenstava, dakle vrši se unos i vrši evaluacija. Dakle, vrši se verificiranje zapravo, da li su ti rezultati dobro uneseni od strane općinskih izbornih povjerenstava. Ukoliko se utvrdi da ima odstupanja u onome što smo dobili i ovome što su naše službe unijele, Središnje izborno povjerenstvo može i po službenoj dužnosti donijeti odluku da se izvrši prebrojavanje da li u cijeloj izbornoj jedinici ili na pojedinom biračkom mjestu, zavisi od eventualno ukazanih nepravilnosti.

Također, prema zahtjevu i do sada političkih subjekata upućivanih prema Središnjem izbornom povjerenstvu, mi smo ocjenjivali opravdanost takvog zahtjeva, vršila su se brojanja u glavnom centru za brojanje u onim slučajevima kada smo ocijenili da je taj zahtjev opravdan. Prema tome taj centar apsolutno je pokazao svoju veliku ulogu, opravdanu ulogu, jer nakon te provjere u glavnom centru za brojanje nije više bilo žalbi, primjedbi i td.

U dosadašnjim izbornim ciklusima identificirani su izazovi koji utiču na rad izbora administracije u BiH, od kojih bi istakao sljedeće: neblagovremeno usvajanje zakonske legislative. Opće je poznato, ne samo u Evropi nego i u svijetu da svaka promjena izborne legislative treba biti završena u neizbornj godini, dakle u zadnjoj godini pred izbore, da se to ne radi u izbornoj godini. Nažalost, mi smo svjedoci, to znaju ovdje svi parlamentarci da smo znali nekada i dan uoči izbora, jedne godine je to bilo ja sam bio i tada član Središnjeg izbornog povjerenstva, sud je donio neke kratke izmjene. Apeli mojih kolega i mene, evo s ove govornice, vama parlamentarcima zakonodavcu da pokušate sve učiniti da se eventualna izmjena, a ima i nužnosti za određenu izmjenu, učini do konca ove godine. Ja ne bih govorio i davao mišljenja jer to od nas nitko nije ni tražio od članova Središnjeg izbornog povjerenstva o prethodnim amandmanima koji su bili u raspravama kod izmjena i dopuna Izbornog zakona, ali posebno apostrofiramo jedan nedostatak, jednu potrebu usklađivanja Izbornog zakonaj, a to je članak 9.3. Izbornog zakona, dakle ne stavljajući uopće u drugi plan presudu Ustavnog suda kad je u pitanju rješenje grada Mostara, niti Suda u Strazburu u predmetu Sejdić i Finić, ali članak 9.3. Izbornog zakona govori o izbornim jedinicama u RS-u iz kojih se biraju zastupnici za Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH i član Predsjedništva BiH.

Mi sad imamo Odlukom Ustavnog suda BiH prazninu u Izbornom zakonu, dakle taj članak bukvalno ne postoji. Znači, riječ je o broju izbornih jedinica i nazivima. I evo mi vas molim, pošto je Centralna izborna komisija prema zakonu nadležna za raspisivanje izbora, po kalendaru bi to trebalo biti učinjeno 8. svibnja ili 8. maja naredne godine, mi to ne možemo učiniti ako ne dođe do izmjene, barem ovog dijela Izbornog zakona BiH.

Zatim, određeni još propusti koje smo mi identificirali su nedovoljna kompetentnost pojedinih segmenata izvora administracije. Birački odbori su najslabija karika u izbornom procesu. Nadležna državna entitetska tijela još uvijek nisu ažurirali broj osoba sa biračkim pravom koji imaju status raseljene osobe, što svake godine ne samo neosredno pred izbore nego na vrijeme tražimo od državnih tijela da to završe, da imamo precizne podatke. I još jedan nedostatak, ne postojanje udaljene lokacije za brzi oporavak informatičkog sistema, jer sve više prelazimo i koristimo informatičke blagodati, neophodno je za nastavak rada organizacije nakon katastrofalnih događaja, npr. zemljotresa, poplava, i sl.

Središnje izborno povjerenstvo u spomenutim izvješćima o provedbi zakona iz svoje nadležnosti upoznaje zakonodavca Parlamentarne skupštine BiH, oba doma, o svim izazovima u našem radu sa davanjem prijedoga u vidu preporuka kako da se određeni segmenti poboljšaju ili promijene na bolje. Znači, ono što sam rekao o implementaciji ovih odluka Ustavnog suda BiH, ponovit ću i ovaj puta sa ove govornice i znam da smo postali već i dosadni u tom ponavljanju, da identificirajući biračke odbore kao najslabiju kariku u izbornom procesu, da se barem izvrši izmjena i dopusti, dakle utvrdi takva norma da općinska izborna ovjerenstva i gradska, imenuju predsjednike i zamjenike biračkih odbora iz baze podataka koje oni imaju. Dakle, riječ je svakako stručnim osobama, neovisnim, i td., znači da imamo, mislimo i smatramo mi u Izbornom povjerenstvu središnjem da bi ta promjena pridonijela boljitku, napretku u sveukupnom izbornom procesu.

Evo ja bih toliko, naravno bit ću spreman zajedno i sa svojim kolegama odgovarati na vaša pitanja u raspravi koja će vjerovatno uslijediti.

Hvala vam puno na pažnji.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Zahvaljujem se predsjedniku Centralne izborne komisije BiH, gospodinu Stjepanu Mikiću na ovom uvodnom izlaganju u kojem je potencirao, ja bih rekao, sva bitna pitanja koja su do sada u bosanskohercegovačkoj javnosti problematizirana, a tiču se izborne administracije u BiH. Mislim da su na pravi način detektirani problemi koji se tiču prije svega biračkih odbora i mislim da je to tema kojom ćemo se mi morati baviti u BiH dodatno i mislim da tu imamo najviše problema preko lokalnih izbornih komisija, ostalih izbornih komisija do Centralne izborne komisije i glavnog centra za brojanje glasova, pa i ovih poslednjih u Parlamentu neuspjelih pokušaja izmjena i dopuna Izbornog zakona koje se odnose na ovu temu, posebno na glavni centar za brojanje glasova.

Poštovane dame i gospodo, sada dolazi vrijeme za vaša pitanja, komentare i odgovore naših uvodničara, ali mi ćemo to započeti u 11,45 i obaviti ćemo do 13,00 sati. Očekujem jednu vrlo plodnu i živu raspravu na ovu temu. Sada vas pozivam na pauzu za kafu do 11,45, a gospođu Suomalainen, zamjenicu šefa Misije OSCE-a u BiH, gospodina Eichera, gospodina Mikića, da ostanu ovdje da se oni i ja obratimo medijima vezano za ovo naše današnje stručno savjetovanje. Vidimo se u 11,45.

Hvala vam.

/PAUZA/

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Ja bih zamolio službe samo da pozovu ako neko ima u holu ispred sale da uđe se unutra da nastavimo sa radom.

Poštovane dame i gospodo, evo nakon pauze vrijeme je da nastavimo sa radom. Sada do 13:00 sati imamo predviđeno vrijeme za vaša pitanja i odgovore za naše uvodničare, za gospodina Peter Eicher i gospodina Stjepana Mikića.

No, prije nego što krenemo s tim, pridružio nam se moj uvaženi kolega, delegat u Domu naroda i predsjedavajući Ustavnopravne komisije Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH,

gospodin Krstan Simić, pa bih ga ja pozvao samo da vas pozdravi i da kaže nekoliko riječi, nakon čega ćemo nastaviti sa diskusijom.

Hvala vam.

KRSTAN SIMIĆ

Hvala. Vrlo mi je žao što sam bio spriječen da se pojavim odmah na početku ove sesije. Naravno, da dijelim zadovoljstvo svih onih koji smatraju da je izborni zakonodavstvo, da su izborni sistemi i ostvarivanje određenih izbornih sistema ključ svake demokratije, ključ mogućnosti da građani učestvuju u kreiranju vlasti, u donošenju odluka i stoga smatram da je i ovo jedan od korisnih skupova koji će doprinijeti da uoči izbora za iduću godinu, za koje svi kažu da će biti turbulentni, damo svoj doprinos.

Naravno, pošto nisam pratio izlaganje, ne bih želio da dajem nekakve svoje opservacije, s tim što nakon što čujem pitanja, naravno naših uvodničara koji su eksperti na tom polju, ukoliko se ukaže potreba iznijet ću neki svoj komentar.

Još jednom želim vam ugodan boravak i s nadom da ćemo i sa ove sesije ponijeti neka pozitivna iskustva, iskustva koja će nas relaksirati u traženju određenih rješenja koja će doprinijeti da se po malo ... čvor zvani BiH počne razvezivati i raspetljivati.

Hvala vam svima.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Zahvaljujem se Krstanu Simiću.

A sada vas pozivam da se uključite u raspravu, da postavite pitanja. Izvolite.

Dok se neko od prisutnih ne odluči za, gospodin Beriz Belkić. Izvolite gospodine Belkiću. Mikrofon samo dajte.

BERIZ BELKIĆ

Pa evo, ja se zahvaljujem današnjim uvodničarima na ovu temu i bilo je vrlo korisno i potrebno da se još jedan put podsjetimo o strukturi izborne administracije itd.

Ja sam se javio da pitam gospodina Mikića, odnosno predsjednika Centralne izborne komisije, pošto nisam imao priliku ni iz današnjeg izlaganja jasno da razaberem, da tako kažem, kakav je stav Centralne izborne komisije o nedavno neusvojenim izmjenama i dopunama Izbornog zakona. Ja sam u nekoliko navrata otvarao i problematizirao pitanje uključenosti Centralne izborne komisije u ovaj proces izrade tih amandmana itd. i dobijao sam odgovore da apsolutno nisu uključeni, međutim moje je mišljenje da je Centralna izborna komisija trebala iznijeti svoje mišljenje o predloženim izmjenama i dopunama, a evo sad pitam za one izmjene i dopune koje se tiču izborne administracije. Dakle, mislim na biračke odbore za koje je gospodin Mikić rekao da je najslabija karika, da vidimo šta Centralna izborna komisija misli kao stručni organ, kao najkompetentnije tijelo, šta bi trebalo tu mijenjati? Je li bilo dovoljno ovi amandmani u smislu imenovanja itd.? Šta misli o predloženim izmjenama o mandatu Centralne izborne komisije, oko ovog brojanja itd?

Dakle, mislim prvenstveno na one amandmane koji su bili usmjereni ka ovoj izbornoj administraciji. I mislim da je šteta što niste javno izašli sa svojim stavom o predloženim amandmanima, bez obzira ko je kreator tih amandmana bio, koje stranke, predlagač je bilo Vijeće ministara.

Hvala.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Hvala lijepo.

Ja predlažem da se odgovori na pitanja daju odmah, da završavamo pitanje po pitanje. Pa onda pozivam gospodina Mikića da da odgovor na pitanje, a ukoliko i gospodin Eicher ima potrebu da nešto kaže na tu temu, on svakako ima mogućnost da se uključi.

Hvala vam lijepo, izvolite gospodine Mikiću.

STJEPAN MIKIĆ

Zahvaljujem gospodinu Belkiću na pitanju.

Ja sam sada na tiskovnoj konferenciji rekao, bilo je pitanje od nekog od novinara, da li smo bili uključeni, konsultirani? Rekao sam da nismo. Kod one posljednje izmjene Izbornog zakona, to je ona kratka izmjena po pitanju gendera, gdje je donesena norma da najmanje 40% ..... zastupljenost spola, mora biti angažirano, dakle u povjerenstvima, na listama itd. što je po nama, iz Središnjeg izbornog povjerenstva, neprovođiva norma. Jer, kako ćete vi od tri člana Izbornog povjerenstva ili tri člana biračkog odbora ili tri kandidata na listi, tražiti najmanje 40%. Dakle, to bi morala biti neka nova matematika koju mi nismo još dokučili, da možemo implementirati u odluku. Pa ćemo mi najvjerojatnije zamoliti, uputiti jedan dopis vama zakonodavcu, da nam tu normu evo, na neki način pojasnite. Vidjet ćemo kakav ćemo odgovor dobiti.

Što ste tiče ovog drugog pitanja, pa osjećam malo kod vas i kritike, zašto se nismo uključili. Neću nijekati da ona nije opravdana, ali ja sam to naglasio u svom izlaganju, čini mi se da sam, da mi odluke donosimo znači prema zakonskoj normi dvotrećinskom većinom ili eventualno prostom većinom. Nismo imali takav zahtjev, niti smo ga sami ocijenili potrebnim, ne smatrajući se uvrijeđenim što nas niko ne zove i ne pita, jednostavno niko se nije udostojio da nama barem kopiju amandmana dostavi, nego ih mi moramo dobiti nekim putevima, evo nije bitno sad kojim. Dakle, niko oficijelno, konkretno s nama nije razgovrao, tražio od nas i smatrali smo da mi onda oficijelno ne trebamo ni reagirati ništa na to.

Da li je dobro što amandmani nisu otišli dalje u izbornu proceduru ili nije dobro, to ja mogu staviti kao točku dnevnog reda na Izornoj komisiji, da se odredimo o tome. Ja imam svoje mišljenje, ako treba ja njega moru reći, ali isključivo kao moje. Ali evo, mislim možda nije ni potrebno. Tako da naš prijedlog kada smo vama dostavili Izvješće o provedbi Izbornog zakona, vidjeli ste na kraju i naše preporuke. I ja sam bio prisutan kao predsjednik Izborne komisije, kada je to bilo na dnevnom redu i usvojeno je naše Izvješće, čak sa preporukama koje su upućene, koliko sjećam Vijeću ministara, da uzmu u obzir naše preporuke kod implementacije dakle, od ne znam financijskog dijela do i ovog drugog. A drugi dio je bila preporuka o formiranju Interresorne radne grupe gdje smo mi, ja moram biti korektan i priznati, da smo sve do, dakle te zadnje izmjene Izbornog zakona bili pozivani, uključivani i to u proporcionalnom odnosu u kakvom je evo,

ocjenjeno da treba. I mislim, tu je sjećam se, evo mnogi od vas su sudjelovali u tim ..... neki od vas ovdje prisutnih, da smo davali doprinos solidan u kreiranju znači tih izmjena koje su predlagane do sada.

Mi bi to činili i od sada i činit ćemo, ukoliko bude takva odluka donesena ili donošena i osobno smatram da je to najbolji način kod upućivanja ili pripremanja izmjena i dopuna Izbornog zakona, da se uključi i onaj ko njega provodi, a to smo evo mi.

BERIZ BELKIĆ

.../nije uključen mikrofon/... Ja se izvinjavam ... ja sam zbog toga i postavio ovo pitanje, da se shvati da je nezaobilazno bilo kojim izmjenama i dopunama ... da nije normalno izbjeći organ koji provodi zakon, koji najbolje zna šta su problemi, koji pravi analize, koji izvještava i moje pitanje je bilo sa ciljem da se jedna poruka sa ovog skupa pošalje, da je Centralna izborna komisija organ koji treba konsultovati.

Parlament će usvojiti kako misli da treba usvojiti, ali je važno da se vi čujete. I ja vam zamjeram što niste izašli u javnost sa svojim stavom, pa rekli – mandat je praksa je pokazala da je bolji mandat 5 ili 7, praksa je pokazala da je veće povjerenje građana da se broji u centralnom, ovom mjestu za brojanje, praksa je pokazala da treba Izbornu komisiju uključivati u proces izbora biračkih odbora. Evo sami ste rekli da je najslabija karika, da su najslabija karika birački odbori. Vi to znate, a ja to ne znam. Pa predložite šta treba uraditi s tim biračkim odborima.

STJEPAN MIKIĆ

Hvala vama.
Mogu li predsjedniče?

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Da, svakako.

STJEPAN MIKIĆ

Hvala vama na vašem mišljenju u svakom slučaju. A dakle, oficijelno mi kao institucija nismo reagirali, ali bilo je pojedinačnih izjava mojih kolega, one su se mogle u javnosti čuti, upravo ovako kako ste vi sada govorili.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Da, hvala vam lijepo.
Gospodin Eicher ima također komentar na postavljeno pitanje, pa izvolite.

PETER EICHER

Hvala vam mnogo.

Želio sam reagirati na ono što ste kazali o biračkim odborima i to što su najlošija karika, najslabija karika. To je važna tačka. Jučer sam imao kratke sastanke sa predstavnicima četiri različite političke stranke, odnosno klubovima političkih stranaka i svi su iznijeli taj problem, da postoji neko varanje na biračkim mjestima. I takođe smo čuli i gdje predsjedavajući kazao da su birački odbori slaba karika, da ODIHR i njihov zadnji izvještaj je istaknuo njih kao najslabiju kariku, kao slabu kariku. Zato smatram da Parlament bi trebao razmatrati ove amandmane na Izborni zakon, u smislu izborne administracije. To je dobro mjesto gdje se može o ovom problemu razgovarati. ODIHR je imao nekoliko preporuka da se malo sistem žrijebanja izmjeni, gdje političke stranke i kandidati moraju imenovati svoje predstavnike prije žrijebanja, umjesto poslije toga, kako bi se povećao profesionalizam članova biračkih odbora.

Ali ako je varanje na biračkim mjestima zaista ozbiljan problem ovdje to je veoma ozbiljno pitanje. To je nepotrebno kazati i možda bi se, možda čak i dalje mogli gledati neka druga ptoencijalna rješenja, npr. možda je vrijeme da se krene, da se članovi biračkih odbora, da ne dolaze iz političkih stranaka, možda jedna opcija bi mogla biti za Centralnu izbornu komisiju da imenuje predsjedavajuće Komisije i onda možete vi tu imati koristi prilikom imenovanja predstavnika. Još jedna opcija, ne znam kako će to Parlament primjeniti, važnost domaćih posmatrača i praćenja rada biračkih mjesta, posebno brojanje glasova. Međunarodni posmatrači nikada nisu u dovoljnom broju u državi, kako bi mogli zaista znači, sve to pratiti. Ali domaći posmatrači to mogu činiti. I znam da u prošlim godinama bila je velika prisutnost domaćih posmatrača u BiH. I ako bi na neki način mogli ponovo taj broj uvesti, to bi moglo biti od velike pomoći u kontroli rada biračkih odbora.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Hvala vam gospodine Eicher na vašim komentarima kojima ćemo se, ja se nadam još vratiti u narednom periodu.

Gospodin Krstan Simić je zamolio za riječ, pa izvolite gospodine Simiću.

KRSTAN SIMIĆ

Hvala.

Oba uvodničara su i u odgovorima na ova pitanja potencirali problem saradnje CIK-a sa institucijama koje i donose zakone i sprovode zakone, ali povod da se javim je sasvim jedne druge prirode. Naime, od svih izbora kada smo instalirali demokratiski sistem, pa do danas, uporno se bavimo izbornim krađama. I svjesni smo svi da toga ima. Ja postavljam pitanje, da li CIK svojim mehanizmima ili posmatrači koji su opet pravljani, imenovani po partijskom ključu, mogu ili žele spriječiti izborne krađe?

Mislim da poruka koja je sada, nedavno dobila Srbija, kada je dobila uslovni datum za pregovore je Srbiji poslata poruka uz reforme koje morate provesti, morate se i vi mijenjati. To je izazvalo jedan šok kod javnosti u Srbiji, političara. Međutim, to je jedna snažna poruka. Sa ovog skupa bi trebala poteći, da mi ne možemo nikada napraviti toliko idealne norme, koje će isključiti pokušaj i mogućnost prevara. Jednostavno to bi trebao postati akcijom partija, da partije bježe od prevara, da partije budu te koje će svojim mehanizmima spriječavati i sopstvene prevare i prevare drugih. Strašno je za jedno društvo ako društvo dobija vlast koja je zasnovana na izbornoj prevari.

To je malo cinizam, veliki cinizam, kako imati povjerenja u to društvo i kako ta vlast koja je došla na izbore, može obezbijediti pošteno izvršavanje vlasti.

To je jedno pitanje koje bi, ukoliko smo imalo ozbiljni, trebali postaviti u partijama. Jer dok god partije ne postave sebi pitanja unutrašnje organizacije, unutrašnje moralne obnove i principa na kojima će graditi društvo, bojim se da ćemo zakone uludo donositi, da ćemo ih uvijek prilagođavati određenim unutrašnjim potrebama i mislim da je ovdje uz naravno dobre zakone jer dobar zakon je temelj pravne sigurnosti i vladavine zakona, treba postojati i sprega volje da se takve stvari, a ja mislim da u javnom životu nema veće prevare od izborne prevare. Tu se manipuliše sa biračima, tu se manipuliše sa građanskom voljom i stoga je ovo ozbiljno pitanje koje bi sa ovog skupa trebalo biti upućeno ka partijama, jer partije ne mogu svoje mlade potencijale koji treba sutra da zamijene nas koji smo već na izvjestan način u penziji, učiti da se vlast osvaja izbornom prevarom. Mislim da je to jedno katastrofalno stanje koje prvo moramo riješiti u sebi, a naravno zakon mora uvijek pružiti maksimalnu sigurnost da se to neće događati.

Hvala.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Zahvaljujem gospodinu Simiću.

Ko dalje želi da diskutuje?

Gospodin Lazar Prodanović, zastupnik u Predstavničkom domu. Izvolite.

LAZAR PRODANOVIĆ

Hvala vam, prije svega i gospodinu Eicheru i gospodinu Mikiću.

Htio bih da podijelim neka mišljenja koja se odnose na ova izlaganja, dakle u cjelini oko izborne administracije. Veoma uvažavam autoritet Centralne izborne komisije u BiH, jedna od rijetko respektabilnih tijela u ... institucija i vrlo važno, obzirom da je Izborni zakon jedan od najvažnijih pravnih akata u zemlji, nakon Ustava.

Ne dijelim vaše mišljenje, kada govorite o biračkim odborima. Evo reći ću šta mislim. Dakle čuo sam vašu statistiku jer ste rekli da 80% članova opštinskih izbornih komisija ima visoko obrazovanje. Moje mišljenje je da treba ići na poboljšanje kvaliteta opštinskih izbornih komisija. Ne vjerujem u dakle, neutralnost izbornih komisija kojim damo pravo da imenuju predsjednike biračkih odbora. U BiH je sve politizirano. Slažem se da treba utvrditi kriterije ko može biti predsjednik biračkog odbora i model edukacije. I da se procentualno učešće predsjednika biračkog odbora može na dva načina riješavati. Da recimo, jedan procenat uzmu političke partije koje participiraju u vlasti lokalnoj ili u izornoj jedinici, određen procenat oni koji se prvi put javljaju u izbornom procesu.

Dalje, mislim da bi kvalitet opštinskih izbornih komisija, na kvalitet opštinskih izbornih komisija trebalo uticati na dva načina. I oni imaju mandat imaju od 7 godina, sa mogućnošću trajanja u tom tijelu 14 godina. Što je priznat ćete, izuzetno dug mandat posrednog načina izbora. U procesu toga nemoguće je da mi uz pomoć OEPS-a, ODIHR-e ili nekog ne izvršimo edukaciju dovoljnog broja ljudi koji bi imali certifikate za dakle, aplikaciju za izbor za ove članove biračkih tijela. Njih biraju lokalne skupštine i u 95% slučajeva CIK potvrđuje njihovo imenovanje. Ali oni nisu nezavisni. Evo kako. Ne vjerujem da je bilo koji član opštinske izborne komisije, koji radi u

opštinskoj administraciji, nezavisan politički. Dakle, ako je sekretar skušpštine opštine i član ....., nemate nikakve mogućnosti da on ne podlegne pritisku načelnika, pogotovo što je budžet za njegovo plaćanje, je direktno u rukama načelnika i dešava se da po 9 ili 15 naknada on ne dobije. Potencijalno biće u situaciji da pravi propuste. Dakle, govorim u tom smislu da je greška.

Drugi problem dakle, dakle to je moguće na taj način otkloniti. Bilo bi mnogo bolje kada bi od ovih 80% članova opštinskih izbornih komisija, koji imaju visoku školsku spremu, bilo makar 50% onih koji pripadaju pravosudnim institucijama. Njihov autoritet je mnogo veći i opredjeljenje da profesionalno provode izborni proces, nego bilo koga drugog, recimo u javnoj upravi da radi. 90% pripadnika javne uprave i kada kažete po zakonu se ne bave političkim radom, oni su ili simpatizeri ili potajni pripadnici političkih partija.

Rekli ste dakle, to, moj stav je u tom smislu da bi se napravio jedan opšti haos kada bi ste ovim nejakim tijelima dali ovaj kapacitet, a da se ne izgradi prethodno njihov kapacitet u smislu neutralnosti. Ne slažem se takođe s vašom procjenom usvojenog Zakona izbornog koji podrazumjeva participaciju 40% žena u biračkim odborima. Otkud da bukvalno shvatate tu stvar? Valjda se na području izborne jedinice sabere ukupan broj članova biračkih odbora i nađe se procenat od 40% i nećete dijeliti na pola žena ili muškarca u tom smislu. Dakle, moguće je ovaj Zakon implementirati po sasvim jednoj prirodnoj logici o kojoj govorim.

Pozdravljam opredjeljenje da idete u smislu decentralizacije. Nedoovoljivo je u BiH da se čeka, doduše poštuje se zakon, jako dug period, jako dug period za objavljivanje konačnih rezultata. Slažem se sa procjenom gospodina Džaferovića koji je rekao da validnost tih rezultata nije dovedena u pitanje i da je CIK vodila računa da vrši prebrojavanje čak i u slučajevima u kojima možda to nije bilo neophodno, ali da bi dala na uvid javnosti da je to moguće uraditi na taj način, da bude priznato, odnosno da se uvažava od strane i javnosti to.

I još jedno pitanje koje se govori na zloupotrebe u biračkim odborima. Taj defekt nije slučajan. Po mom mišljenju, godinama egzistira kao namjeran. U BiH gdje napravljen snažan napredak u svim smislu odgovornosti izabranih zvaničnika, na poluotvorenim listama. Prosto je za nevjerovati, da ni mi zakonodavci a niti CIK ovaj defekt nije otklonila. Gdje je on prisutan? Prvo pravosudne institucije tromo reaguju u smislu sankcionisanja članova biračkih odbora. I drugo, najvažnije, ovo je moguće samo jednim tehničkim načinom otkloniti i riješiti sve dileme. Na dnu biračke, glasačkog listića, birač bi bio obavezan da zaokruži broj kandidata za kojeg je glasao, od nula do ne znam 15 ili 20, koliko ima. I da je tako važeći birački listić. Onda smo eliminisali da birački odbor glasa za kandidata, što je snažna zloupotreba demokratije, a to je potpuno jednostavno, to je čak moguće i uputstvom riješiti ili izmjenom Zakona i eliminisali bismo druga nastojanja za koja ja nisam siguran koliko su demokratska u zemlji u kojoj mi nemamo partijske konvencije, u smislu, kandidature i unutar partijskog nadmetanja, za poziciju i stavljanje na listu u izornoj jedinici.

I još ću reći, izvinjavam se, moguće je napraviti izmjene Izbornog zakona koje nisu sporne, i koje bi omogućile da CIK ne bude u situaciji da prije raspisivanja izbora, ili u godini raspisivanja izbora, pravimo promjene koje bi negativno mogle da utiču na javnost, uključujući i sve ovo. Tu prije svega mislim na nazive mjesta, tu prije svega mislim na broj izbornih jedinica u RS-u. I samo da se vratim dakle, način brojanja listića i konačno objavljivanje rezultata uz jačanje kapaciteta

opštinskih izbornih komisija ili drugih i uloge entitetskih izbornih jedinica, moguće je riječiti decentralizacijom i davanjem pune odgovornosti. Imamo iskustva kako to rade susjedne zemlje. Mislim da to nije nemoguće uraditi na način kako bi to bilo prihvatljivo i ubrzali bismo proces dakle, ove verifikacije, da on bude mnogo kraći i proces konstruisanja vlasti da bude mnogo brži, nego što je to do sada bio slučaj.

Hvala.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Ja vam zahvaljujem gospodine Prodanović. Vi ste iznijeli zapravo vaše poglede na sva ova otvorena pitanja.

Gospodin Mikić će dati komentar na ovo što ste vi.

STJEPAN MIKIĆ

Da, ja možda neću dati komentara na sve ovo što ste vi rekli, inače tu vjerojatno ima jako dobrih stvari, ali po meni, bi to trebalo uputiti prema radnoj grupi, hoće li ona biti interesorna ili ne znam nekome ko priprema prijedloge izmjena i dopuna, da bi se izmjenio zakonski propis u tom dijelu o kom vi pričate. A onda ćemo mi prema toj normi uskladiti naše provedbene akte i neke stvari riješiti.

Konkratno, norma od najmanje 40%, ona se može tako tumačiti ali da je u zakonu tako napisano, ali nije. Prema tome, ili vašim pojašnjenjem koje ćemo mi tržiti, ako bude tako kako vi kažete, nikakav problem neće biti da mi onda nju implementiramo.

Što se tiče sastava naše izborne administracije te da kažem srednje rezine, ... i gradska izborna povjerenstva. U najvećem broju su to osobe sa pravnim fakultetom u najvećem. Ja nažalost nemam sada taj procenat. Mogu vam prema Skupštini vrlo brzo proslijediti, ali sigurno je iznad 50%, dakle sa pravnim fakultetom. Mnoge od tih osoba imaju pored same diplome pravnog fakulteta gdje zakon ne predviđa da je potrebno izborno iskustvo, imaju i izborno iskustvo. Dakle, zato sam u onoj svojoj kvalifikaciji naveo, da imamo dosta dobru izbornu administraciju na toj razini.

Gospodin, uvaženi gospodin Krstan Simić je govorio o prevarama. Mi se uistinu borimo da sve što uočimo, što se otkrije nezakonito, sankcioniramo odmah. Ja ću vam primjer reći sa prošlih lokalnih izbora u mojoj izornoj jedinici. Prije nego su izbori počeli, započeli na jednom biračkom mjestu, ali to je sada uloga i predsjednika biračkog odbora i posmatrača koji su tu na tom mjestu. Uočili su da u onoj kutiji, kakve su kod nas kutije, mi smo i tražili i sada smo i prema Vijeću ministara uputili zahtjev za novčanim sredstvima, da imamo providne kutije, vi znate kakve su ove. Vraćam se na ono biračko mjesto gdje je bilo 50 i nešto glasačkih listića za načelnika i 60 i nešto za jednu stranku. Dakle to je otkriveno, sankcionirano itd. itd. Dakle, gdje god se uoči neka nepravilnost, ali evo ovdje ste vi apostrofirali to nakon 19:00 sati na kandidatskim listama što se dešava, onda kada se započne prebrojavanje kod redosljedna kandidata. Da li je moguće takav listić, to isto treba zakonskom normom utvrditi, jer sada trenutno ništa drugo osim imena kandidata ne smije biti na glasačkom listiću. Nikad ništa dopisano, ništa potpisano itd. jer to su nevažeći. Dakle, ako bi tako zakonodavac usvojio, onda to mora biti i zakonska regula, norma.

I evo, to je to. A što se tiče ovo, pardon, sporosti ili dugog roka objave rezultata. Vi znate da mi imamo puno građana, naših birača koji žive vani, koji se prijavljuju za glasanje putem pošte. Mi smo do sada imali taj rok 10 dana da čekamo dok iz recimo najudaljenijeg kraja iz Australije ili negdje Južne Amerike pošta ne stigne. I to je produžavalo taj rok konačne potvrde. Ali mi zapravo preliminarne rezultate imamo vrlo brzo, već u toku prve te noći prebrojavanja, mi imamo prve rezultate ne znam, za članove Predsjedništva itd. već prema onako kako su akti predvidjeli.

Ukoliko bi mi smanjili ovaj dio kada je pošta u pitanju, da kažemo kao što je u većini zemalja, da do dana izbora što stigne, stigne, jer njima se 45 dana prije upućuju paketi. Dakle, oni nemaju šta čekati zadnji dan, pa da nam onda šalju i da mi čekamo 10 dana. Ali to mora biti suglasje i mislili smo i to preko Interresorne grupe dobiti određene sugestije itd. da bismo i to riješili.

Evo toliko.

ŠEFIĆ DŽAFEROVIĆ

Hvala vam.

Sada će mikrofon ići ovom gospodinu ovamo, molim vas, podignite ruku samo da zna se. Predstavite se i izvolite.

ZORAN JOVANOVIĆ

Hvala predsjedavajući.

Zoran Jovanović, delegat u Domu naroda Parlamenta Federacije BiH i predsjednik Komisije za ustavna pitanja Doma naroda Parlamenta Federacije BiH.

Pa evo, svi smo mi učesvovali na neki način u izborima, od članova biračkog odbora, pa na gore. Neki su diskutanti već rekli ono što sam ja mislio reći, ali evo, moramo se vratiti ovom gorećem problemu. Najveći broj izborne administracije nalazi se u biračkim odborima i ovi birački odbori su najslabija karika u izbornom lancu. Tamo je najbitnije da bi bili postavljeni, da ste podobni i odani političkoj partiji koja vas postavlja. Iz mog iskustva, u biračkim odborima su i ljudi koji takoreći ne znaju ni da pišu. I tu je problem. U tom pravcu trebamo ići u rješavanje ovog problema biračkih odbora.

Znači, da biramo ljude koji su pismeni, koji znaju i koji su poštenu. E sada je to teško. Tamo u biračke odbore predlažu političke partije. Neko reče, da političke partije treba da rade na suzbijanju krađe u izbornom procesu. Međutim, ja sam svjedok smišljanja izbornih krađa putem članova biračkih odbora. I jako je to teško suzbiti. Jedni rade da smišljaju izborne prevare, a drugi se bore da spriječe te izborne prevare.

Mi smo svjedoci svi gotovo, raznih načina pokušaja izbornih krađa, ali ima jedan drugi problem, isto. Dešavanja ispred biračkog mjesta. Jako ružne stvari. I tu predlažem da CIK ili zakonodavac, predvidi mehanizme zaštite zakonitosti rada biračkih odbora, osim onih kaznenih odredbi. Znamo šta se dešava ispred glasačkih mjesta. Nema tamo ni one udaljenosti, skupe se određene osobe tamo, drže nečije lične karte, ljudi moraju doći po svoju ličnu kartu, onaj ih uvede, glasa, sve u skladu sa nekim pravilima Izbornog zakona, glasa neko drugi za nekoga ko je nepismen

i tako. Jako ružne stvari. Mislim da treba predvidjeti mehanizme zaštite zakonitosti rada biračkih odbora.

A ovo što se tiče povjerenja u izborni rezultat koji objavljuje CIK. Pa tu nema nikave sumnje. CIK sublimira rezultate koji se donesu s terena. Sabere i objavi. A šta se dešava dole, mi smo svi svjedoci ružnih dešavanja i izbornih krađa. I mislim da u tom pravcu treba ići, prvenstveno na jačanje odbora izbornih u općinama u pogledu stručne kvalifikacije članova odbora. Propisati najniži stupanj školske spreme, neki određeni stupanj srednja ili viša ili visoka i u tom pravcu da idemo. Jer evo, mi smo svjedoci tamo se biraju i predlažu i bilderi i dizači tegova i karatisti i džudisti, svi oni koji mogu pomoći da se što bolje krade.

I posebnu pažnju voditi poslije zatvaranja biračkih mjesta, od 19:00 sati. Tada se isto rade ružne stvari. Članovi nekih biračkih odbora napuštaju biračka mjesta, ne zastupaju interese parije koja ih je postavila, ostaju jednopartijski članovi i tamo se piše i štampa kome se šta sviđa.

Hvala.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Hvala vam.

Sada mikrofona ide ovdje gospodinu, sekretaru ove Komisije za ravnopravnost spolova Zajedničke komisije a onda ide mikrofona ovoj gospođi gore ćete odnijeti, evo ona je podigla ruku, molim vas. Izvolite.

DAVORIN SEMENIK

Hvala predsjedavajući.

Ja sam Davorin Semenik, sekretar sam Komisije za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Parlamentarne skupštine BiH.

Ja bih rekao samo par konstatacija, naravno sa aspekta nadležnosti Komisije čiji sam sekretar. Prije svega, želim podsjetiti, mada pretpostavljam da većina vas znaju, Parlamentarna skupština je usvojila Zakon o ravnopravnosti spolova 2003.godine i u njemu stoji da svi zakoni moraju biti usklađeni sa ovim Zakonom. 2009.godine, usvojene su posljednje izmjene ovog Zakona, gdje je uvedena kvota od 40% manjeg zastupljenog spola, kao mjera za jednakopravnost. Nakon toga, predlagači zakona a isto tako i Izbornog zakona, bili su dužni da usklade ovaj Zakon sa zakonom o ravnopravnosti spolova. To nije učinjeno, kao i sa većinom zakona koji nisu harmonizirani sa ovim Zakonom. Da nije harmoniziran Izborni zakon, imamo potvrdu i međunarodnih autoriteta, kao što je Venecijanska komisija u dva navrata, kao što je ... Komitet, Komitet za eliminaciju i diskriminacije žena. I zaista, mi svi znamo da nije dovoljno uvesti tzv. ženske kvote od 33, odnosno sada 40% uz otvorene liste. To ne daje traženi i očekivani efekat.

Međutim, ova Komisija je u više navrata razmatrala ovu problematiku. Nekoliko je puta pokrenula i zakonsku inicijativu. Posljednja je bila prošle godine, kada je Interresornoj radnoj grupi za izmjene i dopune izbornog zakonodavstva, uputila cjelovit prijedlog kako uskladiti Izborni zakon, da bi on bio harmoniziran sa Zakonom o ravnopravnosti spolova i međunarodnim direktivama. Nažalost, taj prijedlog nije prošao, ali je prošao dio prijedloga koji je zastupnica Dervoz sticajem

okolnosti i prva zamjenica predsjedavajućeg ove Komisije, podnijela Parlamentarnoj skupštini, a to je ovaj Zakon iz februara ove godine, gdje su kvote povećane sa 33 na 40%. To je jednostavno odredba koja se mora ispoštovati, ona je iz evropskih direktiva, ona je iz Zakona o ravnopravnosti spolova, a na nama je onim koji provode ovaj Zakon, da nađu model kako to primjenjivati.

Ja ne mogu prihvatiti ipak da je samo na brojcima 3 problem znači, kada su u pitanju birački odbori, postoji rješenje i za to. Ja sam razgovarao i sa stručnjacima iz Agencije za ravnopravnost spolova. Evo mi možemo, nudimo dakle da održimo jedan zajednički sastanak sa CIK-om i siguran sam da će se rješenje i za ovo pitanje naći. Ja sam možda i na tragu ovom što je gospodin Prodanović, zastupnik Prodanović govorio, kako to pitanje možemo riješiti, ali nikako dovođenje u pitanje provedbe ovog Zakona.

Hvala lijepo.

ŠEFIĆ DŽAFEROVIĆ

Hvala lijepo.

Dajte mikrofon. Ako ima još pitanja neka se izvrši prijava. Uzet ćemo sve komentare, sva pitanja i na kraju ćemo dati završne komentare naših uvodničara.

Izvolite.

MURISA MARIĆ

Ja sam Murisa Marić, direktorica sam Udruženja građana „DON“, iz Prijedora dolazim. Radim na posmatranju, građanskom izboru prvih poslijeratnih naravno. Danas ovdje evo ima nas nekolicina koji posmatramo izbore. I danas mi je jako drago što slušam da predstavnici političkih partija pričaju o izbornim prevarama i da pričaju o ljudima koje sami šalju na biračka mjesta. Nadam se da će ovo zaista ponukati jednu dobru priču da nećemo imati problem gorući, biračkih odbora.

I mi smo na prošlim izborima 2012. godine, ukazali da birački odbori zaista imaju problem. Ali pogledajte koliko je to vezano i sa opštinskim izbornim komisijama, jer ćete vidjeti da su polaganje, koje traje za biračke odbore, uradilo se za jedan dan, svi su položili, zato što su već došli odgovori na pitanja, koja su podjeljena prije nego što se ušlo u salu. Kako ovaj proces malo poboljšati, ako znamo da su nam i polupismeni i nepismeni, svi položili i svi su na biračkim mjestima. To je nešto na što mi ukazujemo već dugi niz godina. Kako onda odabrati prave ljude, kako da na dođu do izražaja ljudi koji evo nisu politički podobni, kako već, nekako malo možda i ružna riječ, ali kako da dođu nezaposleni ljudi, kako da dođe sva ona plejada visokoobrazovanih ljudi da budu, kakav kriterij još dodati, da bismo biračke odbore učinili daleko odgovornijim?

U biračkim odborima imamo i određena mjesta koja su data na povjerenje, a to je ona provjera potpisa. Vi tamo, Opštinska izborna komisija određuje određene osobe ili ih sami određuju unutar, ujutro na biračkom mjestu, kada provjera potpisa ide na povjerenje. Koliko je tu prevara na tom povjerenju? To je nešto na šta možda nećemo moći dobiti odgovor danas, ali zasigurno u neko buduće vrijeme, morat ćemo probati provjeriti koliko je ono, da ne pričamo više koliko je umrlih na listama. Ta brojka se od izbora do izbora smanjuje iz razloga sada što smo uvezali steme, pa matični uredi odraduju svoje, onda to dođe i dok centralnog biračkog spiska. Ali još uvijek imate da dođu roditelji glasati za djecu ili djeca za roditelje, tako da se ta brojka povećava.

Broj posmatrača stranačkih na biračkim mjestima je veliki problem ovih izbornih prevara o kojim vi danas niste pričali. Vi znate da mi imamo neadekvatne prostore gdje se provode izbori. Nije svagdje u dvoranama, nije svagdje u školskim učionicama, nego u vrlo skućenim prostorima mjesnih zajednica, kada imate i po 2-3 biračka mjesta. I imate predstavnike, kako imamo tendenciju ove problematike u biračkim odborima, tako imamo tendenciju porasta političkih partija na ovako malom prostoru. Veliki broj političkih partija šalje svoje posmatrače da budu na tim mjestima. Vi imate 13, 15, pa čak i 20 ljudi, stranačkih posmatrača na biračkim mjestima. Kako kontrolisati onda posmatrače stranačke i sve one prevare koje se dešavaju u krugu 50 metara unutar biračkog mjesta? Da li se to može ograničiti sa nekim brojem, kao što imamo koliko će ljudi biti u biračkom odboru, pa je to 5-7, u slučajevima kada, da li nekako ograničiti političke partije, pa jedan žrijeb, pa ko bude izvučen na koje biračko mjesto, da se šansa svima, ali jednostavno ovako je prevelika ta brojka i poslije 7:00 sati, to je jedan opšti haos. Vidjeli ste i sami slike sa biračkih mjesta koje se mobilnim telefonima, sve ono što se ne smije raditi, ipak su se našle na svim društvenim mrežama, kada svi, pa čak i ovi posmatrači vade listiće iz kutija. Onda nekako dođe ovo da je .... Opet je sve to ta politička priča. I te ljude su birale političke partije i poslali na biračka mjesta.

Znači ne možemo isključiti ovu priču ili jednostavno da to raspisemo konkurs kao za ove popisivače, premda kažu i ovdje ima manipulacija. Ali evo, da probamo malo poboljšati ovaj proces da to budu nezaposleni ljudi, da ne bude sve ijedan direktor državnog javnog preduzeća na biračkom mjestu, a toga ste svjedoci svi u vašim gradovima, da ne bježimo od toga, zaista da su nam oni nemalo predsjednici biračkih mjesta. Problematika Travnika, Orašja i svih, mnogih mjesta koje smo imali prošle godine. Ovo su upućivali ljudi iz OIK-a. Kada su predsjednici sudova bili kao malo, osobe koje nisu politički angažovane kao predsjednici opštinskih izbornih komisija, ova priča bi bila malo drugačija, premda „bugarski voz“, ima ga svagdje, biće ga i u Bosni zasigurno još uvijek.

Ali evo, kako poboljšati ovu priču, na šta i mi kao građanski posmatrači upućujemo? Samo 5.500 biračkih mjesta, je ogromna cifra. Samo po jedan čovjek, to je 5.500. Ako na svakom biračkom mjestu imate po 10 stranačkih posmatrača, pa biračke odbore, pa evo i nas građanske posmatrače, to je jedna cifra koja ne može da se kontroliše.

Još jedno pitanje koje evo upućujemo, a nije se dotaklo u ovoj izmjeni Zakona je ovo plakatiranje i određivanje mjesta za plakatiranje. Težimo standardima, težimo ulasku u EU, dozvolili smo da nam se gradovi u izbornim kampanjama pretvore u jedno smetljište, da zaista slike svih ljudi koji ulaze u ovu priču izbora vise po svakom drvetu, na svakom stubu električne enerģije. Da li možemo, sve što nije definisano Izbornim zakonom, neće primjeniti u našim gradovima i opštinama, kroz komunalnu priču. Ovo smo mi iz nevladinih organizacija pokušavali da se odrede mjesta. Ta mjesta se nikada ne poštuju, nego što bude propisano ovim Zakonom, onda će se moći implementirati u lokalnim samoupravama.

Još jedno pitanje koje se nama opet otvara, zbog one vaše polemike, da li ćemo imati otvorene ili zatvorene liste, .. kada dolazimo predstavnik smo političke partije i tada smo na listi. Kada prođe, izaberu nas, a mi onda kažemo doviđenja političkoj partiji, mi smo sada, i ovdje piše samostalni odbornik. Kome je on samostalan? Da li je nezavisan ili je samostalan? Kome je samostalan? Koga on predstavlja poziciju ili opoziciju? Ima ljudi koji su izašli iz stranaka koje su u poziciji i onih koje su opoziciji. Ovo je dilema nama građanima, i dalje će nas sve više i više poticati

na jedno opet negativno razmišljanje. Mijenjamo Izborni zakon, evo nismo se možda dotakli nekih krucijalnih pitanja o kojima i mi trebamo učestvovati.

Hvala.

ŠEFIĆ DŽAFEROVIĆ

Hvala vama.

Ja se vama izvinjavam, moram da budem ovako malo nekulturan, da vam ukazujem na vrijeme, ali imamo ograničeno vrijeme, a želio bih da svi koji imaju namjeru da nešto kažu povodom ove prve sesije, da to učine zaista sada do 13:00 sati, kada ćemo krenuti dole na ručak. Jer, o listama i o mandatima ćemo govoriti u poslijepodnevnoj sesiji. To je dakle, posebna tema. A vama hvala na ovim konkretnim problemima koje ste nam iznijeli iz vaše prakse. To je za nas jako, jako bitno i jako važno.

Riječ ima članica Centralne izborne komisije gospođa Irena Hadžiabdić a nakon toga ovaj gospodin ovamo, odnijet ćete mu mikrofona. Izvolite Irena.

IRENA HADŽIABDIĆ

Zahvaljujem se. Uvažene dame i gospodo.

U nekoliko navrata su iznesene ozbiljnije izjave u vezi velike sumnje u rad općinskih, odnosno gradskih izbornih komisija i u vezi sa tim, ispred Centralne izborne komisije imam obavezu da vam dam i neke statistike.

Vama je poznato da mi radimo već 10 godina kao tijelo koje provodi izbore na svim nivoima. U našoj dosadašnjoj praksi, mi smo imali samo šest zahtjeva za smjenu ili rješenje o razrješenju Izborne komisije, niže Izborne komisije. To se prvi put desilo 2009.godine u Rudom, kada su iz Općinskog vijeća tražili da se smjenimo kompletnu Općinsku izbornu komisiju. 2013. Imali smo zahtjeve za smjenu od Skupštine Opštine Šamac, Pelagićevo, Sapna. A onda smo imali i zahtjeve za smjenu pojedinačnih članova OIK-a, to su bili Kozarska Dubica i Lopare. Sumnje koje su iznesene vezano za rad ovih općinskih izbornih komisija, dakle ovih šest za deset godina, odnosile su se na nepristrasnost u radu, na njihov politički angažman. Čak i sudjelovanje u jednoj tv emisiji u predizbornoj kampanji, člana komisije.

Centralna izborna komisija je provela dokazni postupak i ni u jednom od ovih slučajeva, nije dala saglasnost za smjenu, jer jednostavno nismo dobili od ovih koji su tražili da to učinimo, dovoljno relevantnih dokaza, da su zaista članovi općinskih izbornih komisija kršili odredbe Izbornog zakona. Samo je još uvijek u proceduri predmet Općinske izborne komisije Šamac. Sve je ostalo završeno i u procesu po žalbi.

Sada bih vas zamolila da ovaj broj uporedite sa brojem sankcionisanih članova biračkih odbora koje je predsjednik iznio. Mi smo u našoj praksi, samo u 2011. smijenili Općinsku izbornu komisiju Čelić zato što su kršili odredbe Izbornog zakona. Najveći broj njihovih prekršaja se zapravo odnosio na manipulaciju sredstvima za isplatu biračkih odbora. I znači samo u jednom slučaju smo jednu komisiju smijenili.

Znači, ovo potkrepljuje i izjave i ocjene međunarodnih posmatrača koji su iskazali veliko povjerenje u rad Izborne komisije, na čelu sa Centralnom izbornom komisijom i naročito povjerenje u rad općinskih izbornih komisija. Ja cijenim da ima izuzetaka, ali ti izuzeci nisu nanijeli veliku ljagu na rad općinskih, odnosno gradskih izbornih komisija, što morat ćete se složiti, nije slučaj sa biračkim odborima. Naši naponi da riješimo ta pitanja u ovom momentu, kada se pripremamo i kada smo u neizbornoj godini, odnose se na razmišljanja o ulaganju u trening koji je zaista manjkav, jer je kratak, u razmatranje oštrijih sankcija. Ali taj dio posla i dio posla oko imenovanja i procesa imenovanja članova biračkih odbora, ne možemo riješiti sami. Zbog toga mi je drago da sam danas čula da je odgovornost na svima i na CIK-u i na političkim partijama, da budem otvorenija, na Parlamentu. Mislim da je to naše ključno pitanje, kako poboljšati ove najslabije segmente, a svakako ključno pitanje nije mandat općinskih izbornih komisija, koji je u ovim predložnim izmjenama i dopunama bio predložen u trajanju od pet godina. Jer da je to usvojeno, mi bi se suočili sa činjenicom da uđemo u naredne izbore sa smjenjenih, zapravo 2/3 članova općinskih izbornih komisija bi imale situaciju da im je istekao mandat. I mi bi morali neposredno pred izbore, mijenjati i imenovati nove članove općinskih izbornih komisija. Pitanje je da li bi dobiliiskusne ljude, pitanje je koliko bi taj proces trajao. Mi bi potpuno pali, kada je riječ o izornoj administraciji, na ispitu provedbe narednih izbora. Pitam se da li je to zaista bila nečija namjera?

Hvala.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Zahvaljujem gospođi Hadžiabdić.

Dajte mikrofon gospodinu. Ako se više niko ne javlja, ima li još neko? Ima još ko? Vi, dobro. Onda gospodn iz OSC-a i nakon toga ću ja postaviti jedno pitanje, završni komentari, gospodin Krstan Simić ako želi i to je to. Izvolite.

MILAN TUKIĆ

Pozdravljam sve prisutne.

Ja sam Milan Tukić iz Vijeća naroda RS-a. Počet ću sa jednom irskom izrekom koja kaže - poštteni izbori su oni gdje mrtvi glasaju samo jedan put. Da se nadovežem na tu izreku. Tvrdim da ne postoje poštteni izbori. Postoje samo izbori u kojima je bilo manje ili više neregularnosti. Manje neregularnosti, koje ne utiču bitno na krajnji rezultat i volju birača. I naravno, oni drastički slučajevi, gdje bitno utiču na krajnji rezultat te neregularnosti.

Ovdje je bilo priče o političkim strankama. Ne može u stistemu u društvu u kojem gotovo ništa ne funkcioniše, nešto da funkcioniše, obzirom da je to sve uzajamno povezano. Nema demokratskog društva bez demokratskih stranaka. Ali nema ni demokratskih stranaka bez demokrata. BiH je tek u nekom obdaništu višestranačja i demokratije. Prvi izbori u BiH '90. su se desili i višestranačje, desili su se kao tragedija je li. Tako bar, to je percepcija građana nakon onoga što nam se desilo. Da nije bilo višestranačja i izbora, od prilike građani to doživljavaju, ne bi bilo ni one tragedije. Nakon izbora višestranačje i demokratija se desila u BiH kao obična farsa. Da se samo prisjetimo izbora '96. Pobjednici ili poraženi iz rata su bili glavni akteri na političkoj sceni. Je li tako bilo?

Danas, ovo što CIK pokušava, ja pozdravljam i to je jedina mogu reći, uz neke slabosti, a te slabosti čini mi se ne proističu toliko iz CIK-a, koliko su oni pritisnuti od političkih aktera iz vana, pa prave neke kompromise koje ne bi smjeli praviti. Ali, bez političkih aktera i bez političkih partija, ne možemo nikud dalje. Ja godinama vodim izborne kampanje i nikada nisam, radim i edukaciju članstva, nikada nisam tražio od članova moje političke stranke, da se bave izbornim krađama, prevarama, ustvari da se bave izbornim krađama, ali u smislu spriječavanja izbornih krađa. Politički subjekti koji počnu da se bave sistematski izbornim krađama u svoju korist, počinje njihov kraj.

Za mene, stranački posmatrač je na biračkom mjestu ključna ličnost. I mi ne polažemo puno računa na biračke odbore. Pomažemo opštinskim izbornim komisijama da naprave tu strukturu, a CIK ako može, neka napravi strukturu bez političkih stranaka. Ne može, naravno. Kako će napraviti? Mi samo tu pomažemo, dajemo neka imena, ali ne insistiramo na nekim ljudima, za nas su najvažniji stranački posmatrači. I oni jedini mogu zaštititi naše političke interese. Tako bi trebali svaki politički subjekt da se ponaša.

I ovdje ću završiti. Imam jedno pitanje za predsjednika CIK-a – kako spriječiti ili šta uraditi u situacijama kada na biračkom mjestu nedostaje jedan glasački listić? Ti izbori, tog dana su potpuno neregularni na tom biračkom mjestu, samo jedan glasački listić.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Hvala lijepo.

Dajte mikrofon ovamo gospodinu.

NERMIN TIPURA

Dobar dan svima, lijep pozdrav.

Ja sam Nermin Tipura, pravnik u OSC-u, ali evo pitanje je više iz neke lične nakane ga postavljam. Ustanovili smo evo manje više da je, problem postoji sa biračkim odborima. Evo to kažu članovi CIK-a, nezavisni posmatrači i td. Zanima me ond kako komentirate činjenicu da se sa ovim izmjenama Zakona ustvari na jedan neposredan način ne direktno, ali kada se sve izmjene sagledaju u međusobnoj vezi, upravo ti birački odbori osnažuju i upravo oni postaju svojevrсни gospodari izbornog procesa.

Hvala vam.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Ovo je odlično za ovo što ja želim da kažem, prije nego što, ako se više niko ne javlja za riječ, prije nego što dam riječ našim uvažanim uvodničarima. Dakle, ovo ima jako puno veze s onim što sam ja jutros nakon izlaganja gospodina Eicher govorio.

Dakle, u BiH postoji povjerenje u objavljeni, konačno objavljeni izborni rezultat CIK-a. Do sada nisam čuo da je iko taj konačni objavljeni službeni rezultat u BiH na bilo koji način problematizirao. Do tada moguće. To je vrlo važna stvar i to je za mene ključna misija i zadatak CIK-a, kada govorimo o povjerenju građana u organe koji sprovode izborni proces.

E sad molim vas lijepo, gospodin Tipura je uputio samo na jednu dimenziju problema, vezano za tendencije koje su se mogle razvijati povodom nekih prijedloga zakonskih rješenja. Ako vi tom regulatoru oduzimate mehanizme kojima se on služio, da bi došao do konačnog službenog rezultata u kojeg se ima povjerenje i koji nije sporan, onda je to veliki problem u društvu.

I ja cijelo vrijeme govorim o glavnom centru za brojanje i o ingerencijama CIK-a kada je brojane glasova u pitanju. Vi mene ispravite evo ovdje komentiraće predsjednik CIK-a, ja sam posljednje pokušaje, dakle prijedloge shvatio kao rješenja koja vode u ovom nepoželjnom smjeru. Jer ako kompletan izborni materijal po sadašnjim rješenjima mora doći na određeno mjesto iz cijele države u vrećama i biti pod kontrolom centralnog regulatora, i ako se izmjenama centralni regulator više ne ovlašćuje da može sam kad hoće uzeti bilo koji materijal pa ga prekontrolisati, nego to radi samo po zahtjevu političke stranke, lokalne izborne komisije, onda je to ozbiljan problem u sistemu mjera i poremećaj u sistemu mjera koje ima glavni regulator, koji se zove CIK kod utvrđivanja potpunog i tačnog izbornog rezultata u kojeg građani moraju da imaju povjerenje. I ja vas molim da na tu temu uvaženi uvodničari kažu nekoliko rečenica.

Sada riječ dajem prije svega gospodinu Mikiću, predsjedniku Izborne komisije, nakon toga našem uvaženom ekspertu, gospodinu Eicher.

Gospodine Mikiću izvolite.

STJEPAN MIKIĆ

Zahvaljujem.

Ovdje je bilo u evo ovoj raspravi jako dobrih razmišljanja, po meni, određenih sugestija prema, da li budućoj Interresornoj radnoj grupi ili onome ko će pripremiti izmjene i dopune Izbornog zakona, da razmotri sve ovo što će sigurno biti zabilježeno u aktima sa ove konferencije. I mi iz CIK-a i plediramo da se i na taj način pristupi izmjenama Izbornog zakona, znači putem Interresorne radne grupe, da se to što prije uradi, da jedno relativno dovoljno ali kratko vrijeme, da ta komisija ili radna grupa završi rad, da bi se u proceduri parlamentarnoj mogle provesti izmjene i dopune Izbornog zakona, dovršiti do konca godine.

Što se tiče vašeg pitanja, gospodine predsjedavajući, kakva je bila projekcija sa glavnim centrom. Dobar dio, ja sam rekao ranije da mi oficijelan stav, službeni stav iz CIK-a nismo imali po pitanju ovih prijedloga koji su sačinili. Sačinilo je čini mi se Ministarstvo pravde, temeljem dogovora dvije političke stranke. Nismo imali, jer nam nitko nije uputio na jedan ozbiljan način da mi damo neku ocjenu, mišljenje itd. ili da sudjelujemo u tome. Ali se slažemo sa vašom ocjenom, da evo ja govorim u ime mojih kolega ovdje prisutnih, ima doduše i koji nisu iz objektivnih razloga ovdje, da bi najvjerojatnije vodilo tome, ovo što ste vi govorili, dakle glavni centar za brojanje, čemu bi poslužio. Zapravo, mi se bojimo da izbori ne da ne bi mogli biti objavljeni, a zakonski rok kaže do kada moraju biti, bojimo se da bi raznoraznim prigovorima, žalbama, procesnim radnjama, jednostavno se ne bi moglo dovršiti kompletni rezultati potvrditi ih i objaviti u zakonom predviđenom roku.

Dakle, po nama sadašnji način organizacije glavnog centra za brojanja, a ja sam vam u današnjem izlaganju rekao šta se radi u glavnom centru za brojanje, sasvim je dovoljan i

mjerodavan, da jamči da će izborni rezultati biti onakvki kakvi su političke partije, politički subjekti, dakle ne samo stranke nego nezavisni kandidati, ostvarili na izborima.

O ovim problemima drugim koji su ovdje isticani od ove Komisije za ravnopravnost spolova i prijedloga da se može kao što je gospodin Prodanović rekao, riješiti pitanje najmanje 40%, mi stojimo otvoreni i vjerojatno ćemo i dogovoriti određene razgovore s vama, a u svakom slučaju nama je zakonodavac kapa i od njega mi tražimo, dakle kontakti s vama i razgovori s vama mogu nam poslužiti, poštujemo Zakon o ravnopravnosti spolova, ali samo ono što je u Izbornom zakonu riješeno ili odlukom Parlamenta, za nas je to najmjerodavnije.

Na kraju, da ja puno ne duljim, ono što rekoh, razno razna razmišljanja koja su se čula, mogu poslužiti evo za naredne izmjene i dopune Izbornog zakona, a ja želim samo uputiti apel zakonodavcu, da ovaj proces završi u ovoj godini i da vodi računa o onom našem prijedlogu, o imenovanju, kod imenovanja biračkih odbora, da se barem predsjednici i zamjenici prepuste općinskim izbornim komisijama i gradskim izbornim komisijama, da one imenuju tog prvog čovjeka i njegovog zamjenika.

I još jednu molbu ja osobno imam, nisam je usuglasio sa kolegama, a to je, vi znate da mi biračke odbore nakon njihovog predlaganja od strane stranaka i imenovanja, vršimo obuku. Ja molim političke stranke da prepuste, da tu obuku vrši samo CIK, odnosno da nema paralelne obuke. A ona je najčešće različita od one koju mi vodimo.

Evo, to bi bilo to.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Hvala vam gospodine Mikiću.

Na kraju dajem riječ gospodinu Peter Eicher, našem gostu uvaženom ekspertu, da komentira ovo što je čuo, da eventualno neke odgovore, pa izvolite.

PETER EICHER

Hvala mnogo gospodine predsjedavajući.

Želio bih početi tako što ću kazati koliko mi je drago da se ove javne konsultacije danas dešavaju, jer zaista je od ključnog značaja kada sastavite Izborni zakon ili amandmane na Izborni zakon, da se ima ovakva jedna rasprava, da se svima daje prilika da daju svoja mišljenja. I, drago mi je što već vidim neke naznake koncenzusa, neka slaganja u ovoj sobi. Bilo je mnogo dobrih prijedloga i neću komentirati sve njih. Samo da kažem nešto o tri pitanja koja su pokrenuta. Neka se od njih mogu lakše riješiti, a neka se prvo moraju malo raspraviti u smislu odlaganja rezultata iz centralnog mjesta za brojanje i u smislu ovog, glasanja izvan zemlje.

Mnogi zakoni zahtijevaju da se znači ti glasovi iz inostranstva koji se šalju poštom, da se primaju na dan izbora i da se tada broje. Ali Parlament tu možda može razmotriti ovakav način da bi izbjegao odgode u brojanju. Dakle, 40% zastupljenosti žena, želim, mislim da je to jako važno pitanje i mislim da je jedan lijep korak naprijed, da Parlament pokrene da podigne znači tu kvotu na 40, sa na 33 na 40. I jutros je predsjednik CIK-a kazao, u smislu općinskih izbornih komisija, od 500 članova, 43% su žene, ako sam dobro shvatio. Znači ako je to slučaj, tu takođe imamo i brojeve 3-5-

7, mislim da se tu trebaju donijeti neka rješenja da bi se moglo lakše raditi i na nižim nivoima. Detalje oko Zakona ću prepustiti vama.

I da ne što kažem o općinskim izbornim komisijama i njihovoj nezavisnosti i nepristrasnosti, profesionalizmu. Bilo je mnogo prijedloga iz ove sobe kako ih ojačati. Želio sam samo kazati koliko je to važno, jer ako to zahtijeva više edukacije ili veće kvalifikacije, stručnu spremu ili možda konkurs ili davanje veće uloge CIK-u u provjeravanju članova, bilo koje korake koje treba preduzeti kako bi se osiguralo da se povjerenje u ove općinske izborne komisije održi, mislim da su sve te mjere, da je važno kuljučiti sve te mjere.

Hvala vam.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Hvala vama gospodine Eicher na vašem završnom komentaru.

Poštovane dame i gospodo, sada je zapravo 13:00 sati, baš kako je našim planom predviđeno. Završavam ovu sesiju, zaključke ćemo na kraju kada završimo i poslijepodnevnu sesiju i povodom ove sesije pokušati da izvedemo.

Sada vas pozivam da siđemo u prizemlje zgrade, dole je OSC za sve učesnike pripremio osvježenje i ručak. A nakon toga, u 14:00 sati se vraćamo ovdje i nastavljamo sa radom. Molim vas da se odazovete i ovom poslijepodnevnom dijelu današnjeg savjetovanja, jer raspravljaćemo o kandidatskim listama i o mandatima. Dakle, ovo su vrlo, ovdje ima puno dakle i političkih pitanja i biće sigurno interesantno kao i ovo što je bilo prije podne, ako ne i bitnije i važnije.

Toliko, hvala vam.

/PAUZA/

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Poštovane dame i gospodo ja vas molim da zauzmete vaša mjesta, da nastavimo sa radom. Počinjemo drugu poslijepodnevnu sesiju našeg današnjeg stručnog savjetovanja o izbornom zakonodavstvu. U drugoj sesiji koja će trajati od 14:00 sati, evo već smo dakle ušli u to vrijeme pa dok ne završimo, planirano je do 15:30, obratiće nam se ponovo nezavisni stručnjak za izbore Piter Ajher i gospodin Ahmet Šantić član Centralne izborne komisije, obojica na temu kandidatskih listi i mandata.

Ovo pitanje u BiH, kao što se moglo vidjeti i iz jutrošnjeg izlaganja i iz jutrošnje sesija koja je imala za cilj da razradi pitanje izborne administracije, je vrlo interesantno, pa je zahvatalo dijelom i ovu jutarnju sesiju. Rekao sam da je to pitanje koje je prvorazredno političko pitanje kandidatskih lista i mandata, a onda naravno i formalno-pravno, izborna i kako god hoćete pitanje, zbog toga će biti vrlo interesantno čuti naše uvodničare na ovu temu nakon čega ćemo otvoriti raspravu.

Pozivam gospodina Pitera Ajhera da nam se obrati.

PETER EICHER

Hvala vam lijepa. Dobar dan.

Kao što je bio slučaj sa ranijom sesijom želio bih se baviti davanjem odgovora na pitanje – Zašto bi ste željeli promijeniti postojeći sistem i da li bi ta promjena popravila stanje izbornog sistema? Predloženi amandmani, da li bi oni promijenili sistem u BiH ako bi se prešlo sa otvorenih listi na zatvorene liste?

Ne postoji međunarodni standard koji daje prednost jednom ili drugom sistemu, u cijelom svijetu, u većini država koje imaju proporcionalni sistem koriste se zatvorene liste, to uključuje i države članice OSCE-a kao što su Albanija, Crna Gora i Srbija. Međutim, u regiji OSCE većina država koje koriste proporcionalni sistem koriste otvorene liste, takav slučaj je u Norveškoj, u Švedskoj, Švicarskoj, Poljskoj. Otvorene liste kao što su one koje vi ovdje koristite u BiH predstavljaju veoma složen sistem koji se koristi u državama gdje je biračko tijelo dobro informisano, dobro formirano. Međutim, iako otvorene liste izgledaju komplicirano istraživanje u oblasti izbora pokazalo je da birači s lakoćom razumiju otvorene liste i taj sistem.

Sagledajmo sada prednosti i nedostatke otvorenih i zatvorenih listi, te sagledajmo na koji način će izmjena, kakve promjene će izmjena sistema donijeti. Naveo sam neke prednosti, prva prednost je, sistem zatvorenih listi je mnogo lakše razumjeti i organizirati i njime upravljati. Daću samo jedan ekstreman primjer ove tvrdnje, u Republici Kongo 2011. godine koristio se sistem otvorenih lista na kojoj je bilo toliko kandidata i stranaka da je glasački listić bio, imao 56 stranica, svakako da je bilo veoma teško kako izbornim tijelima, tako i biračima koristiti takav sistem.

Sljedeća stvar je sistem glasanja je brži i efikasniji, uz zatvorene liste moguće je skratiti redove pred biračkim mjestima, rezultati su spremni ranije ako se koristi sistem zatvorenih listi i ako rezultati političkim strankama istom brzinom mogu biti dostupni i sa sistemom otvorenih listi, dok se kasnije objavljuju rezultati o tome koji kandidat je osvojio koliko glasova unutar jedne stranke. Još jedna prednost zatvorenih listi jeste da je taj sistem jeftiniji, upravljanje njime je jeftinije općenito a ne uvijek, naravno svakako postoji jedna studija koja ukazuje na činjenicu da i jedan i drugi sistem mogu koštati isto u zavisnosti od lokalnih okolnosti. Također je primjenom sistema zatvorenih listi lakše provoditi aktivnosti obuke birača. Zatvorene liste nekada su inkluzivnije od otvorenih listi, jer kandidati manjina ili žene koje ne bi bile uključene u liste nekada imaju veću vjerovatnoću da će biti izabrane nego primjenom sistema otvorenih listi. U BiH uz uvažavanje kvota za spolne zastupljenosti ovaj aspekt je možda nešto manje važan nego što je to slučaj u drugim zemljama. I konačno sistem zatvorenih lista može ponekad povećati odziv birača, u jednoj studiji dokazano je da je to zaista i slučaj. Ukupno gledajući možemo reći da sistem zatvorenih listi ima brojen prednosti.

Međutim, sagledajmo sada prednosti otvorenih listi. Prije svega birači time imaju više mogućnosti izbora, birači mogu popuniti svoj listić na takav način koji tačnije odražava njihove preference. Zatim ovakav sistem odražava bolju zastupljenost i daje bolje prilike zakonodavnim tijelima da zaista u svoj sastav uključe upravo one ljude za koje se birači opredjelili. Zatim kandidati bivaju izabrani na osnovu njihovih vlastitih, njihovog vlastitog kredibiliteta i kvalifikacija. Četvrta prednost je da kandidati time imaju veću odgovornost prema biračima i osjetljiviji su na mišljenje javnosti, zatim na taj način može se kompenzirati nedostatak interne demokratije unutar političkih stranaka. Otvorene liste možda su jedina prilika koju birači imaju da zaista daju svoj glas određenom kandidatu. I konačno otvorene liste bolje odgovaraju izmjenama prilika. Evo daću vam primjer šta mislim kada to kažem, prije ujedinjenja u Njemačkoj '90-e godine u Istočnoj Njemačkoj najbolje rangirani kandidat na listi bio je doušnik policije, što se otkrilo samo nekoliko dana prije izbora. Bilo

je prekasno da se on skine sa liste i birači su imali mogućnost ili da glasaju za tu stranku na čijoj se, u čijem se sastavu nalazi jedna takva osoba ili da se izjasne za neku drugu stranku. Iako je ovo veoma neobičan primjer svakako možete zamisliti različite vrste scenarija koje bi omogućile kandidatima na visokim pozicijama na listama da budu diskreditirani ili da postanu nepopularni tokom kampanje. Dakle, kao i sistem zatvorenih lista sistem otvorenih lista ima brojne prednosti. Međutim, ako sagledamo relativne prednosti zatvorenih lista i otvorenih lista mogli bi smo reći da većina prednosti zatvorenih lista su organizacijske i administrativne prirode, dakle brže je, jednostavnije, jeftinije. S druge strane većina prednosti koje imaju otvorene liste više se odnose na produblјivanje demokratije, jer se time biračima daje više mogućnosti izbora što za rezultat ima bolju zastupljenost onih kandidata za koje su se birači zaista izjasnili.

Ako posmatramo države u kojima se koristi proporcionalna zastupljenost i prelazak sa zatvorenih na otvorene liste moram reći da me pomalo iznenađuje da BiH ima sada taj trend da razmatra povratak u suprotnom smjeru, odnosno povratak na zatvorenu listu. Još jedan faktor koji bi trebalo razmotriti jeste da neke studije su ukazale da na činjenicu da proporcionalni sistem sa zatovrenim listama je podložniji korupciji nego što je to slučaj sa sistemom otvorenih lista. Općenito govoreći istraživači koji se bave ovim pitanjima zaključili su da vođe stranaka više vole zatvorene liste jer na taj način imaju više kontrole, dok birači preferiraju otvorenu listu jer uživaju u više mogućnosti izbora.

Dakle, u kontekstu ovih argumenata želio bih se vratiti ponovo na ono moje početno pitanje – zašto želimo razmatrati drugi sistem, da li je želja, da li je cilj produblјivanje demokratije ili pojednostavlјivanje sistema i jačanje uloga rukovodstava, uloge rukovodstava stranaka? Dakle, zapravo u praksi situacija nije uvijek tako jednostavna, izbor ne mora biti samo između otvorene i zatovrene liste, postoje brojni aspekti i varijacije koje bi smo mogli razmotriti kako bi smo na neki način obuhvatili sve prednosti oba sistema. Razmislite o pragu koji je potrebno ispuniti da bi ste mogli ući u zakonodavno tijelo po sistemu otvorene liste. Ovdje u BiH radi se o pragu od 5% koji je neophodno zadovolјiti da bi određeni kandidat mogao ući u zakonodavno tijelo. Taj prag od 5% znači da je procenat dovolјno nizak da bi ga s vremena na vrijeme moglo izmijeniti da on odgovara i jednima i drugima, i političkim strankama i biračima. No s druge strane on obično ne dovodi do ogromnih izmjena u pogledu sastava kandidata na listi.

Jedan od načina da se izmijeni način na koji sistem otvorene liste funkcioniра jeste da se izmijeni ovaj prag, ako mogu sljedeći slajd, ovdje navodimo različite pragove koji se koriste u različitim državama. U Finskoј npr. nema praga uopšte, birač mora glasati za pojedinačnog kandidata na listi i kandidat koji dobije najviše glasova osvaja mјesto u parlamentu. Takav isti sistem koristi se u Brazilu i još nekim državama. U Slovačkoј Republici prag je 3%, dakle birači imaju, se pitaju nešto više nego što je to slučaj ovdje u BiH. U Češkoј kao i u BiH 5, u Švedskoj 8%, znači nešto više. Dakle, izmjena praga je način na koji bi se mogao izmijeniti efekat sistema otvorene liste. U nekim državama koriste se drugačije matematičke formule umjesto praga kako bi se utvrdio raspored mјesta osvoјen na osnovu sistema otvorene liste. Npr. u Latviji možete staviti predznak + ili x do imena neograničenog broja kandidata kako bi ste izrazili pozitivno ili negativnu preferencu za određenog kandidata, broj tih pluseva i minusa se sabira kako bi se utvrdio redoslјed kandidata.

U Belgiji birači obilježavaju neograničeni broj kandidata kako bi, zatim se koristi matematički kvociјent kako bi se utvrdio redoslјed. U Estoniji se takođe koristi koeficiјent i efekat

ovog koeficijenta obično zavisi od matematičke formule koje se koristi, ali za rezultat imate nešto manji obim promjena redoslijeda. U drugim državama uvedena su drugačija ograničenja preferencijalnog glasanja, ograničavanjem broja kandidata za koje npr. birač može izraziti preferenciju. Npr. u Slovačkoj kao birač možete zaokružiti do četiri kandidata na listi. U Danskoj možete zaokružiti samo jednog kandidata na listiću, takav je slučaj i u Finskoj kao što sam spomenuo maloprije.

Dakle, sve su ovo sistemi koji koriste otvorene liste, međutim oni koriste različite mehanizme kako bi proširili ili suzili mogućnosti koje birači imaju na raspolaganju. Sve ovo može biti zanimljiva mogućnost koju treba razmotriti. No istovremeno ako razmišljate o mjenjanju sistema možda, trebali bi ste biti veoma pažljivi kako ne bi ste došli do druge krajnosti ili učinili da sistem samo svojim imenom zadovoljava kriterije i sistema otvorene liste. Neke od ovih, postoje neki sistemi otvorenih listi koji jednostavno ne nude sve one prednosti koje nudi takav sistem, npr. u Norveškoj gdje sam bio prošle sedmice, gdje sam vodio posmatračku misiju OSCE-a oni koriste sistem otvorene liste, ali prag je 50%. Kad je prag utvrđen tako visoko ni jedan kandidat nije izabran u parlament kroz sistem otvorene liste. Pitate se zašto uopšte imaju takav sistem, tako da smo mi dali preporuku da se o tome razmisli i da se ili utvrdi praga koji ima smisla ili da se pređe na drugačiji sistem od onoga kakav se koristi.

Pokušao sam ograničiti svoje primjere na države članice OSCE-a, međutim kada sam vodio Misiju UN-a u Libanu uočio sam još jedan zanimljiv primjer iz prakse, primjer sistema otvorene liste. Međutim političke stranke udružile su se kako bi spriječile birače da iskoriste sve prednosti sistema otvorene liste i tamo koriste glasačke listiće koje štampaju same političke stranke, a ne izborna komisija, što je veoma neobično i većina stranaka su isprintale te svoje liste na sićušnom glasačkom listiću kad pogledate manji su od moje podsjetnice koju držim u ruci, sva imena svih kandidata bila su upisana na tim sićušnim listićima i nije bilo nikakvog prostora da se bilo šta još upiše ili označi. Dakle, u teoriji postoji sistem otvorene liste, međutim uspjelo se u nastojanju da se jednostavno obezvrijede sve prednosti koje taj sistem nudi. U Danskoj pepušteno je političkim strankama da se same opredijele da li žele biračima ponuditi otvorenu ili zatvorenu listu, dakle na neki način ovim se dovodi u pitanje cijeli taj sistem postojanja otvorene liste.

Postoje i druge varijacije, npr. jedan sistem koji se koristi u Švicarskoj, u Luksemburgu i u još nekoliko država širom svijeta, poput Ekvadora gdje svaki birač ima onoliko glasova koliko ima raspoloživih mjesta u njegovom području. Dakle, birači mogu raspoređivati raspoložive glasove među više listi, mogu upisati sami čak i ime osobe koja čak nije ni na listiću. U Švicarskoj čak idu i korak dalje od toga, pa biračima omogućuju da da više od jednog glasa jednom kandidatu kojeg žele izabrati. Taj sistem nudi maksimalnu fleksibilnost biraču, međutim sistem je veoma kompliciran u pogledu brojanja glasova.

Konačno dozvolite da se vratim na pitanje - koji su konačni efekti primjene sistema otvorene ili zatvorene liste? Kao što ste vidjeli iz ove prezentacije a i ranije brojni su efekti do kojih može doći, želio bih spomenuti samo četiri najvažnija efekta. Prvi u praksi, većina birača u većini država gdje se primjenjuju otvorene liste ne koriste u cijelosti sistem otvorenih listi, oni obično označavaju glasačke listiće samo za političke stranke a ne i za kandidate i dešava se to da otvorena lista daje mogućnost izbora biračima ali se ona nedovoljno koristi. S druge strane tamo gdje su pragovi veoma niski i gdje su birači veoma dobro obavješteni može doći do određenih promjena. Npr. u Švedskoj

prag je 8% birači su veoma zainteresirani i veliki broj kandidata upravo biva izabran zahvaljujući sistemu otvorene liste. U Latviji npr. birači također naznačavaju svoje preference na listićima. No to su, ti primjeri smatraju se izuzecima.

Drugi argument je, iako sistem otvorene liste povećava direktno demokratiju, on može umanjiti mogućnosti za manjine, budući da je manja vjerovatnoća da će birači glasati za predstavnike manjina na otvorenim listama. Na isti način je, smatra se da je ovaj sistem nepovoljan za žene budući da birači u određenim državama, uključujući i birače žene, manje su skloni da svoj glas daju ženama nego muškarcima. Dakle, ukoliko je cilj zaista da se poveća broj izabranih žena postoje brojni drugi bolji načini da se to postigne od prelaska na sistem zatvorene liste.

Treće, postoji, postoje neke nedovršene rasprave u krugovima stručnjaka za oblast izbora među politolozima i u drugim akademskim krugovima i jedna grupa smatra da je uz sistem otvorene liste manja vjerovatnoća da će birači glasati za ekstremiste, da će klima biti manje polarizirana u zakonodavnim tijelima primjenom takvog sistema. Ukoliko je to tačno to je jedan veoma snažan argument u korist otvorene liste. Međutim, još uvijek se o tome vodi žustra rasprava npr. u Kosovu prema određenim analizama došlo je do prelaska sa zatvorenog na otvorene liste što je dovelo do većeg broja ekstremista koji su izabrani.

I konačno jedna od najvažnijih, jedan od najvažnijih efekata otvorenih listi, odnosno prelaska sa otvorene na zatvorenu listu je onaj utjecaj interne dinamike unutar političkih stranaka. Zatvorene liste povećavaju moć i kontrolu koju uživaju vođe stranaka, dovodi do centralizacije moći unutar stranaka, smanjuje se utjecaj pojedinačnih članova stranaka, slabi se interna demokratija unutar političkih stranaka, slabi se utjecaj nižih organizacija unutar političke stranke, a guši se i debata unutar stranaka. Ukoliko treba ipak preći sa otvorene na zatvorenu listu važno je razmotriti kako bi se mogli izbjeći potencijalne negativne posljedice prevelike koncentracije političke moći u rukama nekolicine vođa političkih stranaka. Jedno od rješenja jeste uspostaviti vezu između prelaska na zatvorenu listu i zahtjeva za ostvarenjem veće demokrtije unutar političkih stranaka. To je moguće postići na više načina, npr. uvođenjem obaveze provedbe internih izbora unutar političkih stranaka, uvođenjem zahtjeva za organiziranjem izbora unutar političkih stranaka ili organiziranje procesa za odabir kandidata koji će na kraju učestvovati u izborima. Dakle, zatim organiziranjem područnih izbora unutar političkih stranaka kako bi se utvrdili kandidati koji će učestvovati na izborima. Zatim, uvođenje zahtjeva kojima će se osigurati zastupljenost žena i manjina.

Prije nego što zaključim želio bih naglasiti da otvorene i zatvorene liste predstavljaju samo jedan aspekt izbornog procesa, postoje tu i brojni drugi faktori koji mogu utjecati na način na koji će jedan ili drugi sistem imati utjecaja na cjelokupni sistem. Npr. način na koji određena osoba biva izabrana u određenom području, ima velikog utjecaja na cjelokupan sistem, dakle. Želio bih još reći i nadam se da sam vam dao materijala za razmišljanje, ovom prezentacijom želio bih samo da imate dvije važne stvari na umu, prije svega treba jasno rasčistiti koji su razlozi zbog kojih se želi preći sa jednog sistema na drugi. A drugo je potrebno je biti veoma obazriv sa mjenjanjem izbornog sistema kada ne postoji neki određen i jasan problem koji treba riješiti, jer važno je da budemo uvjereni da nisu samo politički razlozi ti koji opravdavaju potrebu mjenjanja sistema, nego da postoje i drugi opravdani razlozi.

Hvala vam.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Hvala vama gospodine Eicher na ovom vrlo iscrpnom izlaganju koje je u sebi sadržalo praktično sve aspekte pitanja otvorenih, poluotvorenih, zatvorenih, poluzatvorenih kandidatskih lista a iznijelo komparativno kako stanje stoji u drugim državama i u drugim sistemima i na kraju govorilo o razlozima za i protiv, i na kraju o stanju u BiH, kada je ova stvar u pitanju.

Sve skupa kada se uzme, kada se sabere, izanalizira, ja se ipak ne mogu oteti utisku jedne konstatacije koju ste vi iznijeli u vašem izlaganju na početku vašeg izlaganja, da kada govorimo o dilemi zatvorene ili otvorene liste i kada govorimo o manama jednog i drugog sistema ili problema i jednog i drugog sistema ili prednostima, kada su zatvorene liste u pitanju, prednosti su uglavnom tehničko finansijske prirode. A kada su u pitanju otvorene liste, prednosti se tiču produbljavanja demokratije. To je jedna generalna ocjena koju ste vi iznijeli i cijelo vaše izlaganje zapravo ja posmatram u tom kontekstu. Naravno, postoje izuzeci od ovih pravila, ali evo svako pravilo ima svoje izuzetke.

Hvala vam još jedanputa. A sada pozivam gospodina Ahmeta Šantića, člana CIK-a BiH, da se obrati sa svojim izlaganjem.

AHMET ŠANTIĆ

Zahvaljujem gospodinu predsjedavajućem, uvaženom izbornom ekspertu, pozdravljam uvažene zastupnice i zastupnike i ostale goste.

Zaista nakon ovih riječi uvaženog eksperta vjerujte, da mi ono što sam bio pripremio za izlaganje ostaje veoma malo da kažem. Bio sam pripremio jednu prezentaciju, ali s obzirom na ovo što je uvaženi ekspert rekao, promijenit ću način svoga izlaganja, tako da ću pokušati u neposrednoj komunikaciji da kažem ono što mislim, da se možda još može reći, vezano za naslov ove teme.

Znači, generalno kada bi trebali da damo definiciju izbornog sistema u užem smislu riječi, ona bi glasila da izborni sistem ustvari predstavlja način prevođenja, odnosno provođenja glasova u mandate. To je suština izbornog sistema i glavni njegov element. Izborni sistem u širem smislu riječi, znači pored ove matematičke metode koja čini suštinu, podrazumjeva veličinu izborne jedinice, pod kojom ne podrazumjevamo teritorijalni obim jedne izborne jedinice, nego broj mandata koji se bira u izornoj jedinici. Zatim tu je izborni prag i naravno, nezaobilazni četvrti elemenat koji podrazumjeva način na koji birači svoje preferencije izražavaju na kandidatskim listama. Znači ova četiri temeljna elementa, još jedan put da ih ponovimo – znači matematička, odnosno izborna formula, izborni prag, izborne jedinice i vrste kandidatskih listi, odnosno način glasanja, su četiri temeljna elementa izbornih sistema.

U skladu sa ovim što je uvaženi ekspert još jedan put rekao, možda samo da se malo istorijski vratimo, da pokušamo nešto reći kako se to kretalo, razvoj kandidatskih listi, odnosno transformacija od prvih višestranačkih, odnosno poslijeratnih izbora pa do sadašnjeg perioda. Znači, prvi Opći izbori u BiH ako se možemo sjetiti održali su se 14. septembra, daleke već 1996.godine i primjenjivale su se zatvorene, blokirane liste, a način raspodjele mandata dodjeljivao se po tzv. Hari kvoti. Hari kvota, to izborni stručnjaci znaju, način raspodjele mandata vršio se na način da se ukupna biračka masa svih kandidatskih listi u jednoj izornoj jedinici dijelio sa ukupnim brojem

zastupnika koji se biraju u toj jedinici. I, nakon toga, dobili smo određeni djelatelj. Koliko se izborna masa svake kandidatske, odnosno koliko se izborni količnik ... našao u broju glasova za svaku kandidatsku listu, toliko joj je pripadao i broj mandata. Znači to je bilo 1996.godine, kada su se izbori provodili po pravilima privremene, odnosno u nadležnosti Misije OSC-a, a nadležnost za provođenje izbora bila je Privremena izborna komisija.

1997. godine, imamo prve Općinske izbore 13. i 14. septembra, takođe sistem Hari kvote za raspodjelu mandata još se primjenjivao i takođe zatvorene liste. Ovo samo kada kažem zatvorene, blokirane liste, da ne bi bilo samo zabune u interpretaciji. Znači tako da ne bi bilo možda nekih razlika u odnosu na izlaganje uvaženog eksperta. Znači ja kada govorim pod zatvorenim i otvorenim listama, po zatvorenim listama imamo dvije vrste listi. Zatvorene neblokirane liste i zatvorene blokirane. Ono što se primjenjuje u izbornom sistemu BiH, to su zatvorene, neblokirane liste a kada govorim ja kolokvijalno zatvorene, znači mislim na one krute liste gdje je redosljed kandidata već utvrđen od strane političkih subjekata. A o otvorenim listama još jedan put se vraćam na uvaženog gospodina, znači praktički otvorene liste kao listići ne postoje. Kada govorim o otvorenim listama, ustvari govorim o tehnici glasanja, kada na jednoj zbirnoj kandidatskoj listi glasač ima pravo da preferira više kandidatskih listi i više kandidata, znači od većeg broja kandidatskih listi. To je tzv. panaširanje, evo koje smo spomenuli da se primjenjuje u Luksemburgu i Švajcarskoj, normalno odakle nam dolazi i još nekim zemljama dalekog istoka.

1998.godine, prva promjena koja se desila u izbornom sistemu u raspodjeli mandata, jeste uvođenje tzv. Sent Lažeove metode, metode takođe izbornog količnika koja se razlikuje od Hari kvote metode upravo na način da se izborna masa svake kandidatske liste dijelila sa neparnim brojevima. Znači 1-3-5-7 i sve do onolikog broja koliko se mandata bira u određenoj izbornoj jedinici, a raspodjela mandata znači vršila se od najvišeg količnika do onog najmanjeg, da bi se ... znači ukupna kvota potrebna za koliko se daje u jednoj izbornoj jedinici. Sent Lažeova metoda za razliku od ovih Hari, odnosno Dontovih metoda ima prednosti, bar u tom trenutku takvo je bilo opredjeljenje, onoliko koliko sam ja čuo od ovih mojih starijih kolega i koliko sam pratio političku scenu, jeste bilo da se omogući uslovno i manjim političkim partijama, odnosno partijama sa manjim ... biračkim tijelom, da elektivnih postanu na kraju parlamentarne, što znači da dobiju određeni broj mjesta u zakonodavnom tijelu, zavisno o kojem nivou vlasti se radilo.

Izborna reforma slijedeća desila se u aprilu, 8. aprila 2000.godine, kada se održavaju drugi Opštinski izbori, takođe bez značajnih promjena u izbornom sistemu, ali se polako uvodi izborni prag za kandidate od 5% u tom smislu. I naravno da se na tim izborima prvi put uvodi sistem zatvorenih neblokiranih lista. Ovo znači što mi kolokvijalno ovdje kod nas zovemo otvorene liste. To je znači ta prva značajna reforma u sistemu uvođenja, evo ja ću sada zvati otvorene liste. Za treće Opće izbore u BiH održani su 11. novembra 2000.godine i oni su takođe održani sa ovim uvođenjem, znači zatvorenih neblokiranih kandidatskih listi, a u izborni sistem BiH uvode se višečlane izborne jedinice. To je bila znači novina i uvode se naravno, kompenzacijski mandati.

Šta je bio smisao uvođenja višečlanih izbornih jedinica? Pa smisao je bio znači da se određene geografske cjeline u BiH budu adekvatno zastupljene u zakonodavnom tijelu određenog nivoa vlasti, prije svega mislim na entitetska zakonodavna tijela i Parlamentarnu skupštinu BiH, dok se kompenzacionim mandatima koji su tada uvedeni, ustvari da kažem favorizovale ako nije prejak termin, one političke stranke ustvari koje su na nivou entiteta osvojile određen broj glasova, da

kažem manji, u odnosu na određeni broj glasova koji je bio mnogo veći u pojedinim izbornim jedinicama u okviru entiteta. Pa da bi se ostvarila ta proporcionalnost između ukupnog broja glasova na nivou entiteta i broja mandata koji je praktički nije srazmjernom određenom broju, tolikom broju osvojenih glasova, pribjeglo se upravo ovoj metodi, znači da se kompenzira na način da se dodjeli određeni broj tzv. kompenzacijskih mandata.

I slijedeći izbori, znači svi ovi naredni održavali su se po istoj ovoj metodi, znači Sent Lažeovoj. Uvodi se normalno, izborni prag od 3% za političke subjekte i ostaje ovaj izborni prag za pojedine kandidate na listi od 5%. Navedeni način, znači kandidatskih listi, znači ova vrsta, kandidatske liste i metod preračunavanja glasova u mandate i sada je na snazi znači u izbornom sistemu, sistemu BiH. Pa evo samo ću ukratko.

Znači imamo redovne kandidatske liste, imamo kompenzacijske liste. Redovne liste znači, dodjeljuju se praktički za općinske i za kantonalne nivoe, s tim da broj kandidata na listi može biti veći od 10% a za ostale nivoe može biti veći od, znači za 5 kandidata od ukupnog broja kandidata koji se nalaze na listi.

Koju tendenciju možemo uočiti u izbornom sistemu tokom provedbe svih ovih izbora zadnjih 10-tak godina? Jedna od tendencija vezano za kandidate, jeste samo povećanje broja kandidata na listama. Bilo je možda nekada određenih možda malo fruktucija u smislu smanjenja, ali generalno gledano, da se povećava i broj i političkih subjekata, odnosno kandidatskih listi koji predstavljaju u izbornom sistemu i broj kandidata.

Kada to pogledamo, evo sada ću možda malo izaći iz ovog okvira, ali s obzirom da sam član CIK-a, ali evo, s obzirom da se izborima bavim na ovaj drugi, na malo širi način, dopustit ću sebi da možda postavim pitanje i sebi i svima vama, što je uvaženi gospodin govorio, da li je možda vrijeme da se ova fragmentacija političke scene možda malo dovede u red, u smislu na način da se možda može profilisati politička scena u BiH na način da se možda eventualno dođe do transformacije izbornog praga.

Dalje, postoji obaveza po Izbornom zakonu BiH, da Parlamentarna skupština BiH svake četiri godine vrši da kažem analizu stanja odnosno proporcionalnosti između broja mandata i broja upisanih birača u pojedinim izbornim jedinicama. Od 2001.godine, Parlamentarna skupština BiH nikada tu obavezu do sada nije izvršila. Takođe tu obavezu ima i Parlament Federacije koji takođe nije izvršio. Jedinu obavezu izvršila je Narodna skupština RS-a, koja je svojim posljednim izmjenama za 83 zastupnika praktički uvela nove izborne jedinice u odnosu na postojeći broj mandata, u odnosu na kompenzacijske ..... je izmjenjen. Mada sada nisam siguran da li je do kraja ispoštovan ovaj princip proporcionalnosti između broja upisanih birača i broja mandata koji se dodjeljuju iz svake od izbornih jedinica.

Samo ilustracije radi, za prikaz izborne magnitute za Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH. Imaju odstupanja, znači u pet izbornih jedinica. Sa teritorije Federacije BiH iz kojih se bira 21 redovni mandat, imamo odstupanja, odnosno neproporcionalnost između broja glasova i mandata. Kreću se negdje u rasponu od 10 do 12%. A iz tri izborne jedinice, u RS-u znači koje se takođe daju devet mandata, redovnih mandata za Parlamentarnu skupštinu BiH, odnosno za Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH, ta odstupanja se čak negdje kreću i preko 20 do

30%. Evo u izornoj jedinici 1., znači broj upisanih birača je 553.712 i oni treba, toliki broj birača praktički bira tri mandata, 553.000 birača. Dok u slijedećoj izornoj jedinici 2., 355.472. Znači, skoro evo koliko 200.000 manje birača upisanih, takođe traži evo da kažem naklonost tri birača, tri mandata koji trebaju da se izaberu i izborna jedinica 3., 291 upisani birač, nešto malo više, takođe tri.

Mislim da bi malo o ovome trebalo povesti računa. Ja sam svjestan da je ovo i političko pitanje i pitanje ovoga Doma koji će donijeti konačnu odluku, ali s obzirom da ova odredba postoji u Izbornom zakonu, smatrao sam da je ipak mogu reći. Podsjećam da je izborni standard 10% koji se kreće u odstupanju izornoj magnitudi. Jedino kada se radi o zastupljenosti nacionalnih manjina, odstupanja mogu biti možda negdje do 15%.

Evo možda još nešto da kažem. E ovako možda imam jednu, možda je više tehničke prirode, a možda i nije. Razmišljao sam da li da to kažem ovdje pred ovim skupom. Ali vo reći ću, možda je stvar tehničke prirode. Vjerovatno je neki previd bio ili nije, ali evo reći ću. Naime, implementacijom Odluke Ustavnog suda BiH znači ovaj naš famozni član 9.3.20.13. vezano za izmjenu naziva izbornih jedinica u RS-u, za Narodnu skupštinu RS-a, odnosno za Parlamentarnu skupštinu BiH.

Znači u članu 20.13. stav 3. koji je znači prestao da važi Odlukom Ustavnog suda, naravno Narodna skupština RS-a iz ovlaštenja utvrđenih Izbornim zakonom BiH donijela je svoje nove izborne jedinice za Narodnu skupštinu RS-a, umjesto 6, mislim da ih je sada 9 i utvrdila odnos između redovnih mandata 63 za redovna i 20 kompenzacijskih mandata. U Izbornom zakonu BiH u istom članu 20.30. jesam li tako rekao, stav 2. ostala je odredba da se odnos mandata između redovnih znači, mandata za Narodnu skupštinu RS-a kreće 62-21 .... Znači očito postoji nekakva nelogičnost. Znači ja je ovdje spominjem čisto iz razloga, pošto provodimo mi i jedan i drugi zakon, ali ovu nelogičnost jednostavno trebalo bi čini mi se u narednom periodu na neki način uskladiti, da ne bi možda bilo nekakvih određenih problema.

Evo ja toliko za sada, ne bih želio više. Pokušao sam da budem malo konkretniji, da nešto kažem. Ja znam da ste vi, imate dosta iskustva u provedbi izbora, da sa dosta podataka raspolazete, ali evo tu smo. Ja imam prvi put izlaganje kao član CIK-a, pa evo, pokušao sam.

Hvala.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Zahvaljujem gospodinu Šantiću, članu CIK-a BiH koji je u svom izlaganju nas podsjetio na istorijat karaktera izbornih listi u izbornom zakonodavstvu BiH, od '96. godine pa do danas, kao i na neka druga pitanja koja se tiču vrste, karaktera kandidatskih liste, pa evo sve do ovog problema i odnosa državnog i entitetskog zakona, kada je u pitanju broj kompenzacijskih i direktnih mandata za entitetski Parlament.

Prije nego što dam riječ vama, ja bih zamolio naše, ja ću iskoristiti dakle pravo da postavim pitanje, kako bismo zaokružili ovaj panel u cjelosti i zamolio bih naše paneliste da nam nešto kažu i o mandatima. Dakle, do sada je uglavnom bilo govora o kandidatskim listama. To jeste povezano pitanje, ali mi kada govorimo o mandatima, mi onda prije svega mislimo na vlasništvo nad

mandatom. I moje pitanje će biti, moliću odgovor dakle, kroz to pitanje – kakav je odnos karaktera kandidatskih listi i vlasništva nad mandatom? Zatvorene liste čiji je mandat, otvorene liste ili zatvorene neblokiranje liste, kako se stručno nazivaju, danas smo to čuli od eksperta. Dakle, čiji je mandat?

Kod nas u BiH postoji ozbiljan problem. Nije sporno po Izbornom zakonu, mandat je vlasništvo izabranog zvaničnika, dakle izabranog zastupnika, ali tu postoje određeni problemi koji su prisutni u praksi, čak su se u posljednje vrijeme pojavili i sudski sporovi između političkih stranaka i izabranih kandidata. Zaključuju se neki ugovori, potpisuju se izjave. Volio bih vaše komentare i na tu temu, pa da onda govorimo o svemu ili ćete sačekati i ostala pitanja, pa da govorite o svemu? Ali evo, hajmo odgovoriti prvo na ova pitanja.

Gospodin Eicher prvo, nakon toga gospodin Šantić. Izvolite.

PETER EICHER

Hvala vam lijepa.

Nisam o ovome govorio konkretno jer ne radi se o nečemu što je bilo obuhvaćeno predloženim amandmanima. Prema postojećem sistemu, mandat pripada pojedincu i pretpostavljam da on također pripada pojedincu i ako dođe do prelaska na sistem zatvorene liste, postoji obaveza prema OSC-u koji je BiH kao i sve druge države članice prihvatila, a prema kojoj se kaže da izabrani kandidat treba imati mogućnost da obavi svoj mandat, bez obzira na to da li pređe iz jedne političke stranke u drugu ili poželi postati nezavisni kandidat.

To nas ostavlja sa jednim mogućim problemom prelaska iz jedne političke stranke u drugu, nakon što je kandidat osvojio mjesto u zakonodavnom tijelu, kao kandidat određene političke stranke. Prije svega, velika je odgovornost stavljena u ruke političke stranke koja mora biti veoma obazriva i veoma obazrivo birati kandidate koji će je predstavljati na stranačkoj listi. Dakle, da to budu ljudi kojima stranka vjeruje, ljudi koji će ostati uz političku stranku.

Druga stvar koju želim istaći, jeste da prelazak iz jedne stranke u drugu, nakon izbora nije problem koji je ograničen ili koji se može riješiti samo uvođenjem otvorene ili zatvorene liste. Parlamentarci također mogu preći iz jedne stranke u drugu, čak i ako su izabrani na osnovu zatvorene liste. I to se dešava i dešavalo se u određenim državama. U nekim zemljama parlamentarci koji su izabrani većinskim sistemom, promjene članstvo u političkoj stranci, nakon izvjesnog vremena. Dakle, postoji problem u različitim vrstama sistema. Nisam siguran da sam uvjeren da bi problem bio riješen prostim prelaskom sa jednog sistema, sa sistema otvorene, na sistem zatvorene liste.

Hvala vam lijepa.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Hvala vama na ovim dopunskim informacijama vezano za ovo pitanje. Gospodine Šantiću imate li vi potrebe da nešto kažete? Izvolite ako imate, imate riječ.

AHMET ŠANTIĆ

Zahvaljujem.

Pa evo ja ću jednostavno biti direktan. Kažem vam, iako dolazim, znači praktički moj mandat je u CIK-u i zaista moram da se ogradim u smislu ovih stavova. Znači to nisu stavovi CIK-a, znači to su moji osobni stavovi, s obzirom da se izborima bavim i biću direktan. Znači ako se radi o mandatu kandidata koji je na listi političke stranke, znači koja ga je nominovala, uložila određena finansijska sredstva, praktički glasači koji su dali, ako se već radi o otvorenoj listi, dali povjerenje takvom kandidatu, indirektno su ga dali i političkoj stranci iz koje kandidat dolazi, u bilo kojoj situaciji, ako kandidat poželi znači da praktički promjeni svoj status u zakonodavnom tijelu, isključiv sam da mandat u tom slučaju treba isključivo da pripadne političkom subjektu koji ga je nominirao, a ne isključivo njemu. Ukoliko želi da se politički profilira i artikuliše, znači može se kandidovati kao nezavisni kandidat, pa neka uloži finansijska sredstva i sve ono što mu stoji na raspolaganju.

Hvala.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Ja, ja se ne bih složio sa ovim stavom, jer bih, blago kazano je li, bih ga vrlo ozbiljno problematizirao, jer se onda postavlja pitanje šta je Parlament, ko je Parlament? Jesu li to vodstva političkih stranaka, jesu li to izabrani zvaničnici? Dakle, to je jedno vrlo ozbiljno političko pitanje. Vi ste opet zahvatili tehnički aspekt, ali evo ostavimo to diskusiji, dakle da ja sada ne presuđujem i ja imam dakle, svoje mišljenje i ono je evo suprotno od vašeg mišljenja. Ili, blago kazano, evo potrebno je da to pitanje raspravimo.

Otvaram dalje raspravu. Izvolite, kok želi dalje da govori. Izvolite imate riječ. Dajte mikrofon ovamo.

PREDSTAVNIK FEDERACIJE
JANKOVIĆ

Hvala.

Jako zanimljiva rasprava i za nas i za javnost koja nas prati, jer evo već unazad nekoliko mjeseci sa ovom pričom. Građani su zainteresovani šta će se desiti ovdje u ovom zakonodavnom tijelu. I prema onome što ja čujem na ulici, otvorene, blokirane liste ili ove zatvorene, kako građani to nazivaju, su jako opasne po birače. Jer, ... ovih listi, doći će do bojkota izbora.

Vidite, ovdje građani i poslije izbora ustvari onim predizbornim obećanjima dobiju jednog mačka u vreći, ne znaju šta je u vreći. I sada još i zatvorene liste. Političke opcije, osvoje glasove, uđu u vlast i onda se formira vlada. E sada bih ja volio ovako, kad bi mogli jednu stih probu da vidimo, koliko bi trenutno sadašnjih ministara uspjelo preći izborni prag, koje političke opcije postavljaju prema podobnosti a ne prema stručnosti. I onda imamo ovo stanje u državi koje imamo. Nestručni ljudi, podobni političkim opcijama koje su uzele vlast, dolazi u izvršnu vlast koja treba da se bavi svim životnim problemima i problemima ove države i onda mi stagniramo i propadamo. E to je jedan mačak u vreći, ta izvršna vlast koju političke opcije koje dobiju izbore ponude građanima. Ustvari građani se tada i ne pitaju. I onda im nutimo i zatvorene liste.

Evo moj slučaj. Ja sam bio 25., 2008. godine na Općinskim izborima u Tuzli, sa 25. mjesta sam došao na 3. Da je bila ova blokirana lista, vjerovatno ne bih nikada vidio Općinsko vijeće, a da ne pričamo o Kantonalnoj skupštini i Domu naroda. Znači, ove zatvorene liste su jako dobre za podobne i nekvalitetne. Na otvorenim listama građani prepoznaju ljude koji su spremni dati dio sebe za dobrobit cjelokupne zajednice, bez nekih ličnih interesa.

E sad i ovo ću malo prokomentarisati ovaj mandat kome pripada. Vidite, ja sam bio u jednoj političkoj opciji koja je obećala mnogo. I to je po meni, ugovor o radu. Dobio sam ja glasove, potpisao ugovor i na osnovu nekih predizbornih politika. I onda su te politike iznevjerene i ja normalno razočaran, jer su i građani razočarani u mene, istupim iz te političke opcije. Ja nisam izdao političku opciju, zato što je politička opcija izdala ono što smo mi obećali građanima. Ja mislim da mandat pripada onome ko ga je dobio, jer i političke partije u ovim otvorenim listama biraju ljude koji mogu povući glasove. A osim toga što mogu povući glasove, i kadnirati daju određena novčana sredstva političkim partijama, da bi mogle se finansirati predizborne aktivnosti. Imaju političke partije pravilnike o finansiranju, o članarini, o dodatnoj članarini i tako. Mislim da bi ovo vraćanje mandata političkoj opciji, bilo nagrađivanje političke opcije koja je izdala povjerenje glasača.

Hvala.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Hvala vama.

Opet je li, jedno mišljenje. Svi imamo pravo na mišljenje. Ko dalje želi da govori? Ima li neko potrebnu da postavi pitanje?

MIRA GRGIĆ

Dobar dan. Ja sam Mira Grgić poslanica u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije.

Jako mi je drago što je gospodin Šantić ovo pitanje problematizirao. Dugo se bavim izborima i provođenjem izbora, preispitivanja veličine izbornih jedinica. To je, on je naglasio da to jeste političko pitanje i izbori su utakmica u kojoj učestvuju političke partije, političke stranke i to, ne trebamo bježati od toga. Međutim, pitam se da li ta neovisnost kao jedno načelo, jedno od važnih načela izborne administracije, stanuje u izbornoj administraciji, ako izborna administracija ne ažurira donosiocima zakona da provode dosljedno Izborni zakon, pogotovo ove članove koji se odnose na preispitivanje veličine izbornih jedinica?

To je pitanje za gospodina Šantića. Ne znam da li će mi on moći odgovoriti kao jedan od novih članova Izborne komisije, možda ovi sa dužim mandatima bolje to znaju, zašto do sada nije došlo do preispitivanja veličine izbornih jedinica.

Hvala.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Hvala vama.

Gospodine Šantiću, pitanje je vama bilo upućeno. Nema puno pitanja pa možemo jedno po jedno odgovarati. Izvolite.

AHMET ŠANTIĆ

Ostaću dosljedan onome što sam znači rekao u uvodnom izlaganju. Evo i ovo je prilika znači da članovi CIK-a praktički ukažu na provedbu zakona, prije svega Izbornog zakona. Ali kao pravnik, kao jurista znamo da nepoznavanje ili neprimjena zakona, nikoga ne štiti. To je zakonska obaveza i znamo da se praktički ona treba primjeniti. A čuli su i svi ovi ovdje koji sjede, ovdje su znači predstavnici političkih stranaka, evo iz domova iz državnog i entitetskih. Prema tome, zakon je jasan. Na njima je da li će praktički zakonsku obavezu izvršiti ili je neće izvršiti. Ukoliko je izvrše, odnosno ukoliko je ne izvrše, ... ostaju izborne jedinice kakve jesu i CiK nema nikakvih zapreka a takve izbore praktički sa tehničkog aspekta provede. Ali bilo bi poželjno uključujući znači, demokratske standarde, jedano pravo glasa, sve ovo o čemu pričamo, o jednakosti prava glasa, da najviša zakonodavna tijela praktički jedanput ovom problemu priđu i da ga riješe na odgovarajući način. Ja drugog odgovora nemam u ovom trenutku jednostavno.

Hvala.

MIRA GRBIĆ

Vi treba da inicirate.

AHMET ŠANTIĆ

Ma evo insistiram upravo ovdje. Valjda je dovoljno, da ne moramo više, mislim da smo se razumjeli.

Hvala lijepo.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Hvala Vama.

Ko dalje želi da govori? Da li se nekok javlja za riječ? Dajte mikrofon, predsjednik Izborne komisije.

STJEPAN MIKIĆ

Hvala lijepa.

Ovako, mi kroz naše Godišnje izvješće o provedbi zakona, upravo jedanu od preporuka dajemo prema Parlamentu i to da se znači zakonodavna tijela pozabave i tom odredbom o razmatranju stanja višečlanih izbornih jedinica. Zašto to evo ni Zastupnički dom, odnosno Parlamentarna skupština BiH nije do sada uradila, niti Federalni Parlament, mi ne znamo, niti možemo, imamo mehanizme da natjeramo. Ali evo primjera radi, Narodna skupština RS-a je to uradila. Dakle, niko vama ne brani. Vi ste iz Federalnog Parlamenta, da sami pokrenete na Kolegiju ili ne znam na kojim strukturama tu inicijativu. Dakle, mi je dajemo kroz naše Izvješće o radu.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Hvala lijepo.

Dajte mikrofon ovamo. Sekretar Komisije za ravnopravnost spolova.

DAVORIN SEMENIK

Hvala lijepo.

Ovaj put neću govoriti sa pozicije sekretara ove Komisije, nego sa pozicije nekoga ko izlazi na izbore i glasa o svojoj savjesti. Naime, ovaj sistem otvorenih lista, kakav kod nas postoji, ja bih teško nazvao sistemom otvorenih lista. Jer ako ja mogu preferirati kandidate unutar samo jednog političkog subjekta ili koalicije, to za mene nije ona puta sloboda i puna demokracija da biram kandidate koji će me zastupati. To je posebno značajno kad su u pitanju lokalni izbori gdje ja osobno poznajem kandidate. Ja poznajem njihov kredibilitet, ja poznajem zašto se oni zalažu. I vjerujte mi, najmanje mi je važno iz koje političke opcije dolaze. Tako da bih, evo volio bih čuti mišljenje eksperta, njegovo iskustvo ili barem njegov stav, kad su u pitanju, po meni pod navodnicima, prave otvorene liste. Mislim da je gosodin Šantić pomenuo slučaj Luksemburga i Švicarske, ako sam ja dobro čuo, ali evo volio bih čuti gospodina Eichera, jer on je govorio o otvorenim listama samo u kontekstu preferiranja kandidata unutar jedne kandidatske liste.

Hvala.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Gospodine Eicher, hoćete li sada ili ćemo sačekati još neko pitanje?

PETER EICHER

Dobro, odgovorit ću sada.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Ok.

PETER EICHER

Samo ukratko. Ja sam bio taj koji je somenuo sisteme u Švicarskoj i Luksemburgu, kao i u nekim drugim državama, gdje birači mogu glasati za kandidate sa više različitih listi. Mislim da bi se svi morali složiti da se time daje jedna krajnja fleksibilnost biračima da glasaju zaista na način na koji žele glasati. To su zaista neobični sistemi koji se ne koriste u velikom broju država. U većini država koje koriste sisteme otvorene liste, ono što se pod tim podrazumijeva kad se koristi pojam „otvorena lista“, radi se o tome da morate glasati za određenu političku stranku, ali možete se unutar njene liste izjasniti na način da označite određene kandidate kojima dajete prednost u odnosu na ostale. Takav je sistem i u BiH koji je veoma tipičan i za sisteme mnogih drugih država gdje se koristi otvorena lista.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Hvala Vam lijepo.

Izvolite dalje. Dajte mikrofon gospodinu preko puta.

SAŠA MIĆIN

Moje ime je Saša Mićin, član Vijeća naroda RS-a, iz Kluba iz reda ostalih.

Ja bih htjeo postaviti gosodinu pitanje, nešto što se u praksi pokazuje već duži niz godina, gdje se dolazi do pojave odvojenih lista za pripadnike nacionalnih manjina i da kažem za pripadnike konstitutivnih naroda. Mi smo došli u poziciju da na izborima lokalnim, kad glasate za listu pripadnika nacionalnih manjina, ne možete da glasate za političku opciju. Onaj ko glasa, da kažem, za političku opciju konstitutivnih stranaka ne može da glasa za listu pripadnika nacionalnih manjina. To mislim da za sobom povlači jedno drugo pitanje – da li pripadnik nacionalnih manjina može da bude politički opredijeljen? S jedne strane, odnosno da li i na koji način da on izrazi svoj stav, da kažem politički stav, kroz taj dio priče?

_____ (?)
Može dva puta.

SAŠA MIĆIN

Htjeo bih još jedno, nešto što je možda djelimično vezano i za prvi i drugi dio ove sesije. U samom Izbornom zakonu mislim da je došlo do, pa da ne kažem, miješanja pojmova. Imate pojam koji se odnosi, odnosno poglavlje za pripadnike nacionalnih manjina na lokalnim izborima, a onda u cijelom drugom dijelu zakona mi se spominje termn „ostali“. Čak u preambuli zakona nije definisano šta znači „ostali“. I onda mislim da je to za sobom povuklo mnogo problema i čak otvaralo mogućnosti manipulacije od strane političkih stranaka, pogotovo na lokalnom nivou. Volio bih da čujem mišljenje i gospodina eksperta na tu temu i predstavnka Centralne izborne komisije.

Hvala.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Hvala Vama, ovo su praktična pitanja.

Mi smo, čini mi se za izbore tek 2008. godine ili 2004. godine, 2008. godine, uveli ovu mogućnost, praktično garantovanih mjesta u lokalnim vijećima za nacionalne manjine i to je bio racio legis te zakonske izmjene, da se garantiraju mjesta za nacionalne manjine. I onda je osmišljavan mehanizam kako to garantirati i evo čuli smo čovjeka koji dolazi sa terena, dakle iz prakse, koji ukazuje na određene probleme, pa evo molio bih da, ako postoji komentar ili od panelista ili od ljudi iz CIK-a, koji znaju ovaj problem da nešto kažu.

Ali dok ne čujemo, da vidimo ima li neko potrebu da govori? Ima li novih pitanja? Ako nema novih pitanja onda bih zamolio samo kratko da, ako možete da komentarišete, ako neko želi da komentariše ovo pitanje.

Izvolite gospodine Šantiću.

AHMET ŠANTIĆ

Znači, odredbe Izbornog zakona koje su trenutno takve kakve jesu, da se ovako jednostavno izrazimo, i provodimo ih na način praktički, zavisno znači vezano kad govorimo o lokalnim zajednicama i ovo o čemu je gospodin Džaferović govorio, o nacionalnim kvotama. Norma je jasna, ona je za sad takva i nemamo mnogo izbora, nego jednostavno da je provodimo. Ukoliko nekih novih ideja ima, jednostavno treba pokušati da se ove ideje daju u narednim izmjenama i dopunama

Izbornog zakona. Možda da preciziramo određene stvari, evo upravo u pravcu kako ste naveli, ako smatrate da treba. Nemam šta zaista sada dati drugo.

Hvala lijepo.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Hvala Vam.

Dakle, ideja je bila da se garantiraju mjesta nacionalnim manjinama i da izbor vrše nacionalne manjine. Dakle, to je to opredjeljenje. To je bila ideja i evo vlio bih da se to pitanje, ovo je vrlo važno osjetljivo pitanje i volio bih da se ono još dodatno analizira da vidimo ima li nekih problema tu dodatnih, pa da onda vidimo u budućnosti kako da to popravljamo u Izbornom zakonu BiH.

Da li još neko želi da postavi pitanje, da komentar? Ukoliko niko ne želi, evo sada je 15,15, mi svakako planiramo u 15,30, dakle plan nam je dobar, privesti kraju ovu sesiju. Ja ću pitati sada uvodničare, da li oni žele nešto na kraju da kažu, gospodin Eicher i gospodin Šantić?

Gosodin Eicher, izvolite.

PETER EICHER

Želio bih da se vratim za trenutak pitanju mandata i vlasništva nad mandatima, jer smo imali ovdje najoštriju debatu ovog popodneva po tom pitanju. Ovo je vrlo osjetljivo pitanje, to znam i vidio sam to osjetljivo pitanje u priličnom broju zemalja, naročito u trećem svijetu gdje su ljudi vrlo siromašni i korupcija je vrlo velika, gdje bogate stranke kupuju predstavnike malih partija. I imam mnogo simpatija za stranke koje to vide kao ozbiljan problem, jer to i jeste ozbiljan problem. Jedno od ovih pitanja za koje postoji prostor da se časnii ljudi ne slože s tim i trebate mnogo razmisliti o tome kako se pozabaviti tim problemom, da se vratim, da je ovo pitanje, da je to obaveza država članica OSCE-a da osobe koje su izabrane treba da imaju mogućnost da, dakle odsluže svoj mandat u tom vremenskom periodu za koji su izabrani.

Ako odlučite da bi neko izgubio svoje mjesto u Parlamentu kao rezultat promjene stranke ili postanka nezavisnog kandidata, jedan rezultat takve odluke bi bio da bi međunarodne organizacije kritikovale takvu odluku.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Hvala Vam gospodine Eicher.

Sada naravno riječ ima i naš drugi panelista, uvodničar, gospodin Ahmet Šantić. Izvolite.

AHMET ŠANTIĆ

Neću ništa više novo reći, ali još jedanput mislim da je moj prethodnik, uvaženi predsjednik Centralne izborne komisije rekao, ali evo mislim da bi to još trebao još jedanput ponoviti. Znači, Centralna izborna komisija kao nezavisno tijelo za provedbu izbora zadužena je da provodi odredbe Izbornog zakona BiH. I današnje naše izjave ovdje i izlaganja u svakom slučaju nemaju ambiciju da prejudiciraju bilo kakva rješenja vezano za temu ovoga skupa.

Naravno, bilo bi neophodno da se u svakom eventualnom zahvatu izbornog zakonodavstva BiH konsultira i Centralna izborna komisija BiH na način da bi se donijele, prije svega nedvosmislene pravne norme u Izbornom zakonu BiH koje bi bile usklađene sa ostalim odredbama Izbornog zakona BiH, a na taj način bile bi i provodljive. Sve bi to imalo značaja, prije svega za donosioca Zakona, znači za Parlamentarnu skupštinu BiH, da ne bi bila tijela Parlamentarne skupštine BiH zatrpna raznim tumačenjima, odnosno autentičnim tumačenjima pojedinih odredbi Izbornog zakona. Bilo bi dobro i sa aspekta onoga na koga se norma primjenjuje, prije svega na učesnike izbornog procesa, znači na političke subjekte i birače, a nama kao članovima Centralne izborne komisije koji provode neposredno zakon i ostalim tijelima za provedbu izbora na nižim nivoima vlasti, to bi uveliko olakšalo posao.

Hvala lijepo.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Hvala Vama.

Poštovane dame i gospodo, dozvolite mi da na kraju zaključujući ovo stručno savjetovanje, kažem umjesto zaključka nekoliko rečenica. Dakle, mi ne možemo usvajati nikakve zaključke, ali mi smo danas pretresli nekoliko bitnih tema koje se tiču izbornog procesa, počev od izborne administracije preko kandidatskih lista i mandata. Osvrnuli smo se na Prijedlog i izmjena i dopuna Izbornog zakona kojeg je predložilo Vijeće ministara, a koji nije usvojen u Parlamentarnoj skupštini BiH i dotakli smo se svih pitanja koja je tretirao taj Zakon.

Ono što je danas ovdje nedvosmisleno pokazano i na šta se nedvosmisleno ukazalo kao nešto što treba mijenjati u Izbornom zakonodavstvu BiH, tiče se izborne administracije i tiče se biračkih odbora. Mislim da danas nije bilo ni jednog sagovornika, ni iz izborne komisije, ni među zastupnicima, ni među svima onima koji su diskutirali, a koji nisu ukazali na potrebu da se preciznije uredi pitanje biračkih odbora, jer je to prostor gdje su moguće zloupotrebe. I mislim da tom pitanju treba posvetiti dužnu pažnju u budućoj izmjeni izbornog zakonodavstva.

Gospodin Eicher je u svom izlaganju iznio jednu interesantnu ideju i mislim da bi se o njoj trebalo posebno razmisliti, a to je da prije nego što dođe do žrijebanja od strane Centralne izborne komisije i rasporeda ovih pozicija u biračkim odborima, da bi bilo dobro da politički subjekti prije toga imenuju svoje predstavnike i da se razmisli o toj ideji, možda bi to moglo da utiče na poboljšanje rada biračkih odbora. A naravno i ove ideje koje govore o stručnoj spremi i kvalifikaciji, profesionalnijem odnosu, dakle sve su to ideje koje treba da se razmotre, ali nešto se po tom pitanju mora uraditi.

2007. godine je radila jedna Interresorna radna grupa koja je napravila, ja mislim, najopsežnije izmjene Izbornog zakona, od kako je on usvojen. Ovo pitanje smo mi bili uredili na pravi način, ali u parlamentarnoj proceduri, povodom amandmana nekih zastupnika, to rješenje nije usvojen. Treba ga pogledati kako je ono tada bilo uređeno, znam da smo se detaljno bavili tim pitanjem.

To je ono što ja mislim da može biti poruka današnjeg skupa, da treba promijeniti u izbornom zakonodavstvu. Poruke današnjeg skupa se svakako odnose i na neka rješenja koja su već bila predlagana za izmjene. Mislim da je današnji skup, kada su u pitanju otvorene liste, postavio

pitanje šta je to što mi dobijamo zatvaranjem lista? Dakle, mora se dat odgovor na to pitanje. I mislim da su simpatije ovog današnjeg skupa ipak na postojećem stanju u Izbornom zakonu, a ne na njegovoj promjeni, kao i kada je u pitanju vlasništvo nad ovim mandatima. Potpuno je jasno, a to je i međunarodna obaveza na kraju krajeva, evo čuli smo od gospodina Eichera da je mandat vlasništvo izabranog zvaničnika, ako dođe do sora između političke stranke i izabranog zvaničnika. To su glavne poruke ovog današnjeg savjetovanja, onako kako ih ja vidim. Ima još nekoliko poruka, jedna od njih je da u BiH odma treba pristupiti izmjeni Izbornog zakona, kada je u pitanju, sada već možemo govoriti dopuna Izbornog zakona, vezano za ove izborne jedinice, vezano za nazive, što je Ustavni sud stavio van snage, čega nema više praktično u Izbornom zakonu i bez koje regulacije nema izbora. A najgora varijanta za BiH bi bila da zbog toga budu dovedeni u pitanje izbore. Ja se nadam da se to neće dogoditi, da ćemo mi vrlo brzo promijeniti Izborni zakon. I naravno ovo pitanje koje smo čuli od Centralne izborne komisije odnosi se na ove, jedne od poslednjih izmjena Izbornog zakona, ovo 40% kada je u pitanju GENDER, da se da odgovarajuće tumačenje kako bi izborna komisija mogla da to na pravi način primjenjuje.

Dakle, i sve drugo što vi mislite i što svi skupa mislimo da bi mogle biti poruke ovog skupa, biće sačinjen dakle prijepis svega ovoga što smo mi govorili, pa oni koji budu radili na izmjenama Izbornog zakona, imat će mogućnost uvida u sve ovo o čemu smo mi danas govorili.

Ja vam se još jedanput zahvaljujem i na taj način završavamo ovo stručno savjetovanje. Zahvaljujem se još jedanput Misiji OSCE-a u BiH, zahvaljujem se osoblju koje nam je danas pomoglo da održimo ovo savjetovanje i na kraju posebno se zahvaljujem našim prevodiocima koji su vrijednost pratili šta mi radimo i prevodili to.

Hvala vam, živi i zdravi bili.